Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Қўмитасининг рўзномаси

1991 йил 14 май
СЕШАНБА
№ 90 (5.132).
БАҲОСИ 8 ТИЙИН

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган ◆ Ҳафтада беш марта чоп этилади

• *Тажрибакор минбари*

ҲАР ТУПИ АРДОҚДА

Деҳқончилик машаққатларини айтаверсанг, юрагинг орқага тортиб кетади. Чигитни экиб қўйиб, осмонда дўппидай қора булут пайдо бўлса, кўнглинг безовта. Деҳқоннинг нишонламайдиган, лекин кўксини тоғ қиладиган «байрамлари» жуда кўп. Ҳар бирида бўйинг бир қарич ўсгандай бўлади. Ер ҳайдовини тугатган куни бир қувонади. Кўклам келиб ерларни кафтдек қилиб экишга ҳозирласа, яна оғзи қулоғида. Чигит кўкарган кун шодлигингни барча одамларга суюнчилаб чиққинг келади. Биринчи ишловнинг тугаши, иккинчиси, ғўза шонаси, гулини кўриш, дастлабки очилган пахта, терим бошланган кун, режа адо этилган дам... Эҳ-ҳе, ҳаммаси байрамдан зиёд.

Бултур кузги шудгорни кўнгилдагидек бажардик. Неча-неча йиллардан буён қишда ёки баҳорда шудгор қилинарди. Ҳайдалганда тупроқ эмас, харсанг тошларни ағдаргандай бўлардик. Заминимиз тағин ҳам саҳий экан. Ўтган кузда ҳосилни барвақт йиғиштириб олиб, майдонларни ўғитлаб, шудгорни бошладик. Ҳавас қиладиган тупроқ берди. Шунинг учун баҳорда қийналмадик. Кўклам келиши билан сув йўлларини тартибга келтирдик. Қишда мириқиб дам олган ер баҳор офтоби тегиши билан майинлашди-қолди. Пайкалларни осонгина текисладик, яхшилаб бороналадик.

Бизнинг шароитимизда чигит экишнинг энг қулай муддати 10 апрелдан 20 апрелгача ҳисобланади. Шу давр ичида тупроқ ҳам обитобида бўлади, ҳарорат меъёрига келади, бошқа ишлар саранжомлашади. Уруғни етти иш кунида қадаб тамомладик. Аъзоларимиз меҳнаткаш, аҳил-иноқ. Ўз ишларини билиб-билиб қилаверишади. Экиш тугалланиши билан шоҳ ариқлар олишга киришдик. Трактор киролмайдиган лахтак ерларга, шоҳ ариқларнинг четларига қўлда чигит қадалди.

Ниҳоят, уруғ униб чиқа бошлади. Деярли ўн кун ичида 41 гектар майдонимизнинг барчасида ниҳол баробар кўринди. Ўн беш кун ўтгач қўлда экилганлари ҳам бехато кўкарди. Тажрибали деҳқонлар Ўринбой Нурматов, Эргашбой Мамадалиев каби ижарачиларимиз ғўза қатор ораларига дастлабки ишлов беришни бошлаб юборишди. Ишлов билан бир пайтда ёш ниҳоллар озиқлантирилди. Ҳозир ҳар иккаласи ҳам биринчи сувни беришаяпти. Шоҳ ариқларни кенгайтириб, касаваларни тортиб қўйишди.

Бригадамиз механизатори Жамбилбек Мадмаровнинг хизматларидан барчамиз мамнун. Чигитни экиб бўлиши билан тракторини қайта созлаб, культиваторларни тиркади ва қатор ораларига ишлов беришга киришди. У моҳир техника жиловдори, рулни жуда ҳушёрлик билан бошқармоқда. Дала ишлари кўнгилдагидек бораётир.

Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг экишни барвақт тамомлаш ва чигитни бехато ундириб олиб тўла гектарлар яратиш ҳамда илғорларни рағбатлантириш тўғрисидаги фармойиши жамоамизда меҳнат кўтаринкилигини пайдо қилди. Бу кўрсатма мутлақо расмиятчилик эмас, балки деҳқонларнинг айни муддаосидир. Чунки ерга уруғ ташлаб, уни бехато кўкартириш ярим бахт. Ҳосилнинг салмоғи ҳам, эрта ёки кечки бўлиб етилиши ҳам дастлабки қадамларга боғлиқ. Чигит текис униб чиқса мўлжалдаги ҳосилни олиш мумкин. Оласига экиш ноиложликнинг иши.

Кўнглимиз тўқки, тўла гектар яратдик. Йил бошида гектаридан 28 центнердан ҳосил етиштиришни режалаштирганмиз. Ниҳолларни асраб, касалликка чалинтирмай, ҳосилга тўла киритиб олсак кузда белгилангандан зиёд хирмон тиклаймиз, албатта. Мақсадимиз — биринчи культивация, озиқлантириш, суғориш, ягоналашни тез кунларда тугаллаш. Агар шунга эришсак, ғўзамиз ўтган йилдагидан ўн-ўн беш кун эртаки бўлишига эришамиз.

Деҳқонларимизнинг ниятлари пок, тажрибалари етарли. Хирабеклик миришкорнинг вилоятда ўз ўрни бор. Дала шийпонини таъмирлаб, жиҳозлаб, кўнгилли дам олиш масканига айлантирганмиз. Унинг атрофига турли сабзавот экинлари экдик. Ҳадемай иссиқ овқат масаллиғи ўзимиздан чиқиб қолади. Ғўза парвариши маромида бораётир. Ниҳолларни кўз қорачиғидай асраб, ардоқлаяпмиз. Чунки унинг ҳар тупида ризқу рўзимиз мужассам.

Э. ХОЛМАТОВ,
Андижон районидаги Карл Маркс номли давлат хўжалигининг бригадаси бошлиғи.

ЖИЗЗАХ ВИЛОЯТИ. Пахтакор районидаги Акмал Икромов номли давлат хўжалигининг Асрор Қаршибоев бошлиқ бригадаси пахтакорлари ҳар гектар майдондан режадаги 22,8 ўрнига 26 центнердан ҳосил етиштириш мақсадида тиним билишмаяпти. Меҳнат жамоаси далаларидаги бир текис ривожланаётган ғўза ниҳоллари меҳр билан парваришланмоқда.

СУРАТЛАРДА: 1. Меҳнат жамоаси етакчиси А. Қаршибоев (чапдан ўнгга), звено бошлиғи Қ. Қаршибоев ва механизатор Г. Самадқуловлар билан кўчат ҳолатини кўздан кечиришаяпти. 2. Бригада даласидаги ғўза қатор ораларига ишлов берилмоқда.

У. ҚЎШВОҚОВ олган суратлар.

АНИҚ РЕЖА АСОСИДА

Учқўрғон район меҳнаткашлари ғўза ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларига комплекс ишлов бериш юзасидан май ойида бажариладиган иш режаларини белгилаб олдилар. Улар деҳқончиликда оғир ва масъулиятли давр бўлган шу ойда ғўзага икки-икки ярим марта ишлов беришлари, дон, ем-хашак, сабзавот, полиз ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларининг парваришини кучайтиришлари, оралиқ экинлар ва беда ўримини ўтказиш, пилла қурти боқиш, ғалла ўримига тайёргарликни ниҳоясига етказишлари лозим. Хуллас, май ойида катта ҳажмдаги юмушларни бажаришга тўғри келади.

Бу эса ҳар бир мутахассис ва деҳқондан юксак меҳнат интизомини кўрсатишни талаб этади. Масъулиятни тўла ҳис этган район деҳқонлари дала ишларига тадбиркорлик билан ёндошмоқдалар. Ҳозир хўжаликларда 131 та культиватор ғўза қатор ораларига ишлов бермоқда. Ниҳолларга ишлов бериш билан бирга уларни азотли, фосфорли ва калийли ўғитлар билан озиқлантириб борилляпти.

Бу йил сув кам бўлиши кутилаётганини эътиборга олиб, ғўзани Чуст усулида, яъни сув талаб бўлгандагина, шунда ҳам ерларнинг паст-баландлигига қараб ҳар 50-60 метрда кўндалангига ва тик ўқариқлар олиб суғориш йўлга қўйилади. Ҳар бир комплекс ишловдан сўнг унинг сифати текшириб борилади.

Учқўрғонлик пахтакорлар ҳозир бутун куч-ғайратни биринчи комплекс ишлов беришни тезроқ туғаллаш ва ҳар гектар ерда юз минг туп кўчат бўлишини таъминлашга қаратмоқдалар.

ЎЗБЕКИСТОН ССР КОНСТИТУЦИЯ КОМИССИЯСИНИНГ ИШЧИ ГУРУҲИДА ҲАМДА РЕСПУБЛИКА ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ҚЎМИТАЛАРИДА

Илгари хабар қилинганидек, шу йил 12 май куни Ўзбекистон ССР Президенти, Конституция комиссиясининг раиси И. А. Каримов раислигида республика Асосий қонунининг янги лойиҳасини тайёрловчи комиссиянинг мажлиси бўлиб ўтди. Мажлисда комиссиянинг ишчи гуруҳи тузилди ҳамда Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши навбатдан ташқари IV сессиясининг республика давлат герби ва байроғини яратиш тўғрисидаги топшириқларини рўёбга чиқариш бўйича чора-тадбирлар белгиланди.

Яқинда ишчи гуруҳлар, Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг миллатлараро муносабатлар, тил ва байналмилал тарбия масалалари ҳамда маданият, фан, халқ таълими ва маданий меросни сақлаш қўмиталари раҳбарларининг биргаликдаги мажлиси бўлиб ўтди, унда Ўзбекистон Композиторлар ва Рассомлар уюшмаларининг, жамоатчиликнинг вакиллари қатнашдилар.

Илгари Конституция комиссияси маъқуллаган мадҳиянинг матнига мусиқа яратиш юзасидан конкурс уюштириш, шунингдек герб ҳамда байроқнинг янги кўринишларини тайёрлаш масалалари муҳокама қилинди.

Ўзбекистон ССР давлат мадҳиясининг янги матнига конкурс комиссияси томонидан танлаб олинган мусиқа вариантларини кўриб чиқиш бўйича, Ўзбекистон ССР давлат рамзлари (герби, байроғи) бўйича конкурс низоми ҳамда эксперт гуруҳларининг таркиби, шунингдек Ўзбекистон ССРнинг янги герби ва байроғини яратиш ишларини уюштирувчи ижодий гуруҳ рўйхати қуйида эълон қилинмоқда.

ЎЗБЕКИСТОН ССРНИНГ ЯНГИ ДАВЛАТ МАДҲИЯСИ УЧУН МУСИҚА ЯРАТИШ БЎЙИЧА ТАНЛОВ ЎТКАЗИШ ТЎҒРИСИДА

Н И З О М

1. Ўзбекистон ССРнинг янги давлат мадҳияси мусиқаси халқнинг миллий руҳига мос келадиган, ўзбек классик ва халқ мусиқа маданиятининг энг яхши анъаналарини мужассам этадиган, элимизнинг миллий ғурурини, асрлар давомида яратган маънавий қадриятларини, куч-қудрати ва маҳобатини улуғлайдиган, порлоқ келажакка, эрк ва мустақилликка бўлган ишончини ифодалайдиган асар бўлмоғи керак.

Ўзбекистон ССР давлат мадҳиясининг мусиқаси тантанали улуғворлик руҳида янграши, ўзбек миллий оҳанги билан ажралиб туриши, унда эсда қолиши осон бўлган равонлик билан юксак даражадаги маҳорат мужассам бўлмоғи керак.

2. Ўзбекистон ССРнинг янги давлат мадҳияси мусиқаси мазмуни билан ҳам, миллий руҳи билан ҳам, бадиий теранлиги билан ҳам Ўзбекистон ССР Конституция комиссияси томонидан тасдиқланган «Қўнғиртовлиқ» шеърининг матнига тўла мос келиши керак.

3. Ўзбекистон ССРнинг янги давлат мадҳияси мусиқаси хор ва симфоник оркестр томонидан ижро этилиши билан бирга миллий чолғу асбоблари ансамбли томонидан ҳам ижро этиладиган қилиб яратилиши керак.

4. Танловда Ўзбекистон ва қардош жумҳуриятларнинг композиторлари, бастакорлари ва мусиқа санъати усталари қатнашишлари мумкин. Танлов комиссияси (жюри)нинг таркибини Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши миллатлараро муносабатлар, тил ва байналмилал тарбия масалалари ҳамда маданият, фан, халқ таълими ва маданий меросни сақлаш қўмиталари ва Ўзбекистон Композиторлар уюшмаси бошқаруви белгилайди. Танловга якка муаллифнинг асари ёки ижодий ҳамкорликда яратилган мусиқа асарлари тақдим этилиши мумкин.

Композиторлик техникасидан хабардор бўлмаган халқ бастакорларининг мусиқа асарлари танловнинг биринчи босқичида маъқуллангач, композитор билан келишиб туриб ишланиши мумкин. Танловга тақдим этилган нота ёзувларига муаллиф ҳақидаги маълумотлар илова қилиниши лозим. Танлов бир неча босқичда ўтади.

5. Янги давлат мадҳиясининг мусиқаси танлови очиқ ўтказилади. Ўзбек миллий мусиқа оҳангларининг жозибадорлиги ва нозик ифодаларнинг ўзига хослигини, уларни нота ёрдамида тўлақонли ижро этиб бериш мумкин бўлмаганлигини ҳисобга олиб, муаллиф ёки ҳаммуаллифлар мадҳия мусиқасининг дастлабки ижроси машқида бевосита қатнашишлари танловда назарда тутилган. Дастлабки ижро мадҳия мусиқаси муаллифининг ўзи тавсия этган солист томонидан ижро этилади ҳамда фортепьяно ва бошқа мусиқа асбоблари унга жўр бўлади. Муаллифнинг хоҳишига кўра унинг мусиқаси бир неча солист томонидан ижро этилиши мумкин.

6. Биринчи босқичда танлов комиссияси иккинчи босқичда иштирок этадиган бир неча диққатга сазовор асарни танлаб олади.

7. Танловнинг иккинчи босқичида иштирок этадиган мусиқа асарларининг икки нусхада клавири ва бир нусхада партитураси тақдим этилиши керак. Танловнинг бу босқичида мусиқа асарлари аралаш хор ва симфоник оркестр томонидан ижро этилади. Танловнинг иккинчи босқичига чиққан барча муаллифларга симфоник оркестр ва аралаш хор билан ишлаш имкони ва дирижёр танлаш ҳуқуқи берилади.

8. Танлов комиссияси иккинчи босқичга тавсия этилган асарлар орасидан иккиучта мусиқа асарини танловнинг учинчи босқичида қатнашиш учун овоз бериш йўли билан саралаб олади. Мусиқа асарларини муҳокама қилишда танлов комиссиясининг аъзоларидан ташқари Ўзбекистон ССР халқ депутатлари, шунингдек Ўзбекистон Композиторлар уюшмаси томонидан таклиф этилганлар қатнашиши мумкин.

9. Учинчи босқичда — танлаб олинган мусиқа асарлари оммавий ахборот воситаларида эълон қилинади, республика радиоси ва телевидениеси орқали ижро этилади. Кенг жамоатчиликнинг фикрини ҳисобга олган ҳолда икки энг яхши мусиқа асари биринчи ва иккинчи ўринларга тақдим этилади.

Биринчи ва иккинчи ўринларни бериш ҳақидаги узил-кесил қарор Ўзбекистон ССР Конституция комиссияси томонидан чиқарилади.

Биринчи ўринни олган мусиқа асари учун 7500 сўм, иккинчи ўринни олган мусиқа асари учун 5 минг сўм мукофот берилади.

10. Ўзбекистон ССР Конституция комиссияси Ўзбекистон ССРнинг янги давлат мадҳияси мусиқасини шеърий матни билан бирга тасдиқлаш учун Ўзбекистон ССР Олий Кенгашига тақдим этади.

Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши томонидан тасдиқланган мусиқа асари Ўзбекистон ССРнинг янги давлат мадҳияси деб ҳисобланади.

Танловда қатнашиш учун мусиқа асарлари 1991 йилнинг 1 сентябригача қабул қилинади.

Мадҳиянинг ноталарини «Мадҳияни яратиш бўйича танловга» деган ёзув билан почта орқали ёки шахсан қуйидаги манзилгоҳга етказиб бериш мумкин: 700047, Тошкент шаҳри, Гоголь кўчаси, 69 уй, Ўзбекистон ССР Композиторлар уюшмаси. Ўзбекистон ССР мадҳиясининг тасдиқланган шеърий матнини Ўзбекистон Композиторлар уюшмасидан олиш мумкин.

Эслатма: конкурсга юборилган асар ноталари қайтарилмайди.

ЖУМҲУРИЯТ ИҚТИСОДИЁТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАРИ

Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов 12 май куни жумҳурият Иқтисодиёт комитети ҳамда Молия вазирлиги раҳбарияти ва ходимлари билан учрашди.

Учрашувда нутқ сўзлаган Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов жумҳуриятнинг иқтисодий идоралари олдида турган аниқ вазифаларга тўхталиб ўтди. Бозор муносабатларига ўтиш шароитида Ўзбекистоннинг иқтисодий салоҳиятини ривожлантириш билан боғлиқ бўлган барча ишлар тез ўзгараётган иқтисодий вазиятни ҳисобга олиб, жумҳурият халқ хўжалигини барқарорлаштиришнинг асосий йўналишлари ва бозор иқтисодиётига ўтиш қоидаларига мувофиқ равишда бажарилиши лозим. Қабул қилинган ёндашувлар ва қоидаларни танглик жараёнлари кучайишининг олдини олишга, бой маҳаллий ресурслардан фойдаланиш асосида ижтимоий-иқтисодий вазиятни изчиллик билан оғишмай яхшилашни таъминлашга қодир бўлган чинакам, пухта ўйланган чора-тадбирлар билан аниқ ва равшан тўлдириш йўллари ҳақида гап борди.

Кенг доирадаги масалалар юзасидан фикрлашиб олинди. Жумҳуриятнинг иқтисодий мустақиллигини таъминлаш, аҳолини ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилиш ва бозор муносабатларини ривожлантириш, пул муомаласини мустаҳкамлаш, бюджетнинг даромадлари қўшимча манбаларини қидириб топиш, ички бозорни ривожлантириш ва ҳимоя қилиш вазифалари, ташқи иқтисодий фаолиятни ривожлантиришнинг аниқ йўналишлари диққат марказида бўлди.

И. А. Каримов якуновчи сўзида учрашув қатнашчиларига мустақил давлатлар иттифоқи тўғрисидаги шартнома лойиҳасини тайёрлаш ишлари қандай бораётганлиги ҳамда жумҳуриятлараро алоқаларни, шунингдек ташқи иқтисодий муносабатларнинг мустақиллигини ривожлантириш ва кенгайтириш жараёнлари муқаррарлиги тўғрисида ахборот берди.

Ўзбекистоннинг давлат суверенитетини босқичма-босқич изчиллик билан амалга ошириш иқтисодчи олимлар ва жумҳурият мутахассислари олдида фаолиятнинг кенг уфқларини очиб беради. Шу муносабат билан иқтисодий тадқиқотлар ва меъёрлар илмгоҳининг ишлаб чиқарувчи кучларни ўрганиш кенгаши ва Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг иқтисодиёт илмгоҳи, қишлоқ хўжалиги иқтисодиёти ва бошқа илмий бўлинмалар жамоалари жумҳуриятнинг долзарб масалаларини ўртага қўйиш ва ҳал этишда тегишлича ташаббускорлик қилмаётганликлари, иқтисодиёт комитети эса уларга аниқ-равшан ижтимоий буюртма бериш йўли билан уларнинг имкониятларини сафарбар эта олмаганлиги таъкидлаб ўтилди.

Иқтисодиёт муассасаларининг барпо этилган ҳаддан ташқари катта тизмалари ўзгариб бораётган ижтимоий-иқтисодий вазиятга тезда ўз муносабатини билдиришга ва пухта иш олиб боришга қодир эмаслиги маълум бўлди. Пулнинг қадрсизланишини жиловлаш ва мулкни давлат тасарруфидан чиқариш, бошқарувнинг давлат тузилмаларини ислоҳ қилиш ҳамда ички бозорни ҳимоя қилишга доир асосланган таклифлар ва тавсиялар ҳанузгача ишлаб чиқилмаган, жумҳуриятлараро маҳсулот етказиб бериш барбод бўлган шароитда иш олиб боришнинг вариантлари йўқ. Бизга миллий валюта зарурми, деган масала ҳам қўйилди. Агар зарур бўлса — қандай босқичда, бундай валютани чиқаришнинг аниқ воситаси қандай бўлиши лозим? Агар зарур бўлмаса, бунинг сабаби нимада? Жумҳуриятга келтирилаётган хом ашё, материаллар, ёқилғи, техника ва халқ истеъмол моллари хусусида бошқа минтақаларга камроқ қарамликка қандай эришиш мумкин? Қандай давлатлар билан давлатлараро иқтисодий муносабатлар ўрнатиш биз учун мақсадга мувофиқроқ? Республиканинг бутун илмий салоҳиятини ана шу ва бошқа саволларга қаратиш зарур.

Жумҳурият халқининг манфаатлари ва фаровонлигини қадрловчи ҳамма кишилар жипслашиб, ўз куч-ғайратларини ана шу вазифаларни ҳал этишга қаратишлари керак. Бу вазифаларнинг пировард мақсади чинакам иқтисодий мустақилликка эришишдир.

Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси умумий иқтисодий комплексига қўйилган вазифаларни ҳал этишнинг аниқ чора-тадбирларини ишлаб чиқиш топширилди.

Учрашувда Ўзбекистон ССР вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов қатнашди.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Президентининг фармони

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИЛМГОҲИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

Молия кадрлари тайёрлашни такомиллаштириш, молия, банк, ҳисоб-кредит муассасаларининг, жумҳуриятдаги бошқа корхоналар ва ташкилотларнинг молия ходимларига эҳтиёжини янада тўлароқ таъминлаш мақсадида:

1. 1991 йил 1 июндан бошлаб СССР Давлат банкининг Тошкентдаги ҳисоб-кредит техникуми, Тошкент халқ хўжалиги илмгоҳининг «молия-кредит» ва «ҳисоб-иқтисодиёт» факультетлари негизида Ўзбекистон ССР Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг молия илмгоҳи ташкил этилсин.

2. Ўзбекистон ССР Вазирлар Маҳкамаси (ўртоқ Б. С. Ҳамидов) ушбу фармонни амалга оширишга доир ташкилий чора-тадбирларни кўзда тутувчи тегишли қарорни тайёрласин.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1991 йил 13 май.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ПРЕЗИДЕНТИНИНГ «ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИЛМГОҲИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА»ГИ ФАРМОНИНИ ШАРҲЛАЙМИЗ

Бозор иқтисодиёти, биржалар, тижорат банкларини барпо этиш шароитида молия операциялари билан шуғулланувчи юқори малакали мутахассислар тайёрлаш масаласи алоҳида аҳамиятга эга бўлади.

Молия, банк, кредит муассасалари учун ана шундай мутахассисларни тайёрлаш мақсадида Тошкент ҳисоб-кредит техникуми ҳамда Тошкент халқ хўжалиги илмгоҳининг иккита факультети негизида янги ўқув юрти барпо этилмоқда.

Бу ерда:

молия-кредит факультетида — «молия ва кредит» ҳамда «нарх белгилаш»;

ҳисоб-кредит факультетида — «бухгалтерия ҳисоби, хўжалик фаолиятини назорат этиш ва таҳлил қилиш» (кредит муассасаларида ҳисоблаш, тафтиш ва назорат мутахассислиги) касблари бўйича ходимлар тайёрланади.

Молия-кредит факультетини битирувчилар молия органларига, молия идоралари жамғарма ва кредит ресурсларини режалаштириш ва улардан оқилона фойдаланиш, пул маблағлари сақланиши, улар тежаб-тергаб сарфланиши, нарх белгилаш устидан молиявий ва банк назоратини ташкил этиш ва амалга ошириш, корхоналар ва ташкилотларнинг хўжалик фаолиятини таҳлил этиш билан боғлиқ вазифаларни бажариш учун молия идораларига, давлат суғуртаси тизимига, банкларга ҳамда халқ хўжалигининг бошқа тармоқларига ишга юборилади.

Ҳисоб-кредит факультетини битирган мутахассислар молия ва банк ташкилотларига ҳамда муассасаларига, халқ хўжалигининг бошқа тармоқларига ишга юборилади, улар маблағларни сарфлаш чоғида қонунларга риоя этилишини назорат қиладилар, маблағларни ҳисоблаш жараёнлари билан шуғулланадилар, ишлаб чиқаришга ҳуқуқий жиҳатдан хизмат кўрсатиши билан боғлиқ экспертиза ва даъвогарлик ишларини амалга оширадилар, корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар молиявий-хўжалик фаолиятини тафтиш этишни уюштирадилар ва ўтказадилар.

СССР Давлат банки Тошкент ҳисоб-кредит техникумининг 1991 йилда ўқувчиларни қабул қилиш режаси ва сиртқи бўлим ўқувчилари СССР Давлат банкининг бундай ходимларни тайёрлаш учун барча шарт-шароит мавжуд бўлган Марғилон ҳисоб-кредит техникумига берилади. Тошкент ҳисоб-кредит техникуми кундузги бўлимининг охирги курсида ўқиётганларга молия ва банк ходимлари малакасини ошириш бутуниттифоқ тармоқлараро илмгоҳининг Ўрта Осиё филиали базасида Тошкент шаҳрида ўқишни тугаллаш имконияти берилади.

ПИЛЛАКОРЛАРНИНГ ТИҒИЗ КУНЛАРИ

УЛЬЯНОВ

Меҳнат Қизил Байроқ орденли «Партия XX съезди» давлат хўжалигининг бир қатор бўлимларида ипак қурти парвариши жадал олиб борилаяпти. Хурсанд Примқулова, Тожи Раҳмонова, Азим Пиннаев каби пиллачилик звеноларида 2—2,5 қути қурт иккинчи ёшда барг едирилмоқда. Улар жорий йилда 75—80 килограммдан кумуш тола етиштиришга ҳаракат қилишаётир.

Э. Эшонқулов.

ОЛТИНКЎЛ

Калинин номли жамоа хўжалигида 132 қути ипак қурти меҳр билан парвариш қилинаяпти. Участка агрономлари тез-тез хонадонларда бўлиб, билим ва тажрибаларини уларга ўргатишаётир.

М. Чумирзаев.

ҒИЖДУВОН

«Коммунизм» жамоа хўжалиги пиллакорлари 650 қути ипак қуртини агробиология қоидалари асосида парваришлашаётир. Улар амалдаги йилда давлатга 38,5 тонна аъло навли пилла сотишга қарор қилганлар. Айни кунларда 270 та пиллачилик звеносида қуртлар ардоқланмоқда. Мунаввар Элова, Рисолат Ражабова, Қаноат Ёдгорова каби кумуш тола ижодкорлари бошқаларга намуна.

Г. Аҳадова.

ЛЕНИН

Кўп йил ипак қурти боқиб, тажриба тўплаган Ботиржон Эргашев, Комилжон Орифжонов, Марҳабо Турсуновалар «Победа» жамоа хўжалигида тағин карвонбошилик қилишаяпти. Уларнинг ҳар бири мавсумда 90 килограммдан сифатли маҳсулот олишга ҳаракат қилмоқдалар.

У. Абдуллаев.

У. ЮСУПОВ

Ульянов номли давлат хўжалигининг 5-бўлимида 10 қути қурт боқилаяпти. Бунда Ҳурби Ниёзова, Муҳаббат Азизова, Қурбоной Авазовалар намуна бўлишаётир. Улар 70 килограммдан зар тола етиштириш йўлида тер тўкмоқдалар.

Б. Камолов.

РОМИТАН

Ҳ. Йўлдошев бошлиқ пиллачилик бригадаси аъзолари 28 қути қуртни «Ромитан» давлат хўжалигида биринчилардан бўлиб парваришга олганлар. О. Нарзиева, М. Ортиқбоева, Ў. Эргашеваларнинг қарамоғидаги жониворлар яқин кунларда пилла ўрай бошлайди.

Ш. Боқиев.

Иштихон районидаги Мурод Жўраев номли жамоа хўжалигида Махсума Санақулованинг номини ҳурмат билан тилга олишади. У моҳир пиллакоргина эмас, балки ўндан ортиқ фарзандни оқ ювиб, оқ тараган Қаҳрамон она ҳамдир. Айни кунларда 1,5 қути ипак қуртини парвариш қилаяпти.

СУРАТДА: пиллачилик звеноси бошлиғи М. Санақулова.

Ш. СУЛТОНОВ олган сурат.

Тоҳир МАЛИК

АЯМАЖИЗДАН СЎНГ

ИНСОН ТАҚДИРИ ЎЙИНЧОҚ ЭМАС

Офтоб чарақлаб, баҳор либоси кўзларни яшнатиб турганида қайси бир ковакда жон сақлаётган совуқ ҳаво ёпирилиб келиб ҳамма ёқни қақшатиб кетади. Бу ҳолни халқимиз «аямажиз келди» деб таъриф этади. Элга маъмурлик ваъда этиб чарақлаб турган дарахт гуллари бир кечадаёқ ўлимга юз тутади. Аямажиз қаҳрига учраган баъзи дарахтлар уч йилгача ҳосил бермайдилар...

Ўзбекистон деҳқончилиги бир неча марта бундай ҳолни бошидан ўтказган. Табиат қаҳрига илож йўқ. «Табиатни бўйсиндирамиз!», деб роса чирандик. Энди «асраб қолайлик!», деб фарёд чекаяпмиз. Мен бу ҳақда эмас, одам боласи қўли билан яратилган аямажиз тўғрисида фкр юритмоқчиман. Табиат зулмига дуч келган дарахтлар уч йилгача мева бермаса, руҳий, маънавий аямажизга рўпара бўлганлар, кўп йиллар ўзларини ўнглай олишмайди.

Мен «қулоқларни синф сифатида тугатиш» учун олиб борилган курашни аямажизга ўхшатаман. Ҳуррият берган ерга тер тўкиб ишлаган деҳқон энди қаддини кўтарганида бировларнинг кўзига душман бўлиб кўринди. Ўша йиллари ер тилини биладиган сара деҳқонлар жоҳиллар қаҳрига учради. Қанчалари бегона юртларда ризқини териб еди. Баъзилари юрт соғинчи билан кўз юмди. Европада фақат жангчиларимиз эмас, балки Ватандан қувилган бегуноҳлар қабри ҳам кўп. Лекин биз нима учундир, бу ҳақда кам ўйлаймиз, кам гапирамиз.

Деҳқончилик тарихидаги яна бир аямажиз 80-йилларнинг иккинчи ярмида бўлди. Аямажизнинг бу янги кўриниши тарихга «ўзбеклар иши» деган ном билан кирди. Марказдан келган, ўзини адолатпеша қилиб кўрсатган кимсалар ўрмондаги бир-икки чириган дарахтни қулатиш ўрнига, осонгина йўл топиб ўт қўйиб юбора қолдилар. Бу галги зарба ҳам асосан деҳқончиликка бўлди. Тўғри, улар бир қанча муттаҳамларни фош этдилар. Фуқаролар уруши даврида чопон кийиб, салла ўраган одам айрим зобитлар кўзига босмачи бўлиб кўринган экан. Худди шу воқеа бошқача кўринишда такрорланди. Бригада бошлиғидан тортиб обком котибига қадар уларнинг кўзига юлғич бўлиб кўринаверди. Сохта гувоҳлар топилса, қамашга эришишди. Даъволар исбот этилмаган тақдирда ҳам жим қолишмади — фирқадан ўчиришди, ишдан олишди. Охири турмаларда жой қолмадими, бригада бошлиқларига бир неча минг сўм миқдорда жарималар солинди. Тўй қиламан, иморат соламан, орзу ҳавас кўраман деб йиллар давомида чанг ютиб ишлаб топилган пуллар жарима тариқасида тўланди. Деҳқон эзилиб ишлагани, пахта эккани учун жарима тўлади! Лекин у нолимади. Жони фойдага қолганидан қувонди. Ўзбекнинг мана шундай мўминлигидан доғманда! Ҳатто қурбақани боссанг ҳам «вақ» дейди. Биз эса қўл қовуштириб тураверди. Яхши ҳамки, бахтимизга калаванинг учи марказга бориб тақалди-ю, гдлянларга қарши кураш бошланди. Агар марказ ўз прокурорлари билан жангга кирмаганида, гдлянлар илоннинг думини босмай Ўзбекистонни сўриб ётаверганларида адолат ҳали бери юзага чиқмас эди.

Мен матбуотда ишлаганимда кўп сафарда бўлганман. Деҳқонлар, пахта илмини биладиган алломалар билан учрашганман, мақолалар ёзганман. Тан олишим керак, ҳатто тавба қилишим керак: мен уларнинг ҳаётини бир тарафлама кўриб, мадҳ этаверган эканман. Дала шийпонида суҳбат қуриб, пахта даласини айланиб, унинг меҳнаткаш эканлигини ёзарканман. Тўғри, ўзбек деҳқони буюк меҳнаткаш! Лекин у ҳам одам, унинг ҳам тирикчилиги, бола-чақаси бор. Бола-чақасининг усти бутми, қорни тўқми, бунга кўп ҳам эътибор бермас эканман. Балки мени палов билан сийлаган ўша деҳқон қозонини учтўрт кун сувга ташлашга мажбур бўлгандир? Мана шу ўй мени кўп қийноқларга солади.

«Пахта иши» бўйича шов-шувлар бошлангач, мен ҳам юракни ҳовучлаб хабарларга қулоқ тутдим. «Фалончилар қамалибди» деган хабарлар орасида биронта таниш исмни эшитишдан қўрқдим. Яхши деб ёзган одамнинг қора курсида ўтириши мен учун бир тарсаки бўларди. Шукрки, бу ҳол юз бермади. Аммо бир неча одамлар вазифасидан олинди. Ҳатто бригада бошлиқлари ҳам бўшатилди. Аммо халқ талаби билан улар тезда жойларига қайтарилди. Раислар, райком, обком котиблари эса қайта-қайта текширув чиғириғидан ўтишга мажбур бўлишди. Улар орасида оддий деҳқончиликдан кўтарилган кучли мутахассислар кўп бўлган. Деҳқончилигимиз уларнинг хизматига муҳтож эди. Лекин Анишчев раҳбарлигида чапланган лойларни ювиш осон эмасди.

Инқилобнинг дастлабки йиллари Туркистон большевиклари орасида кескин ихтилофлар бўлган. Марказнинг ўлкани бошқариш учун вакил юборгани жиддий келишмовчиликлар келтириб чиқарган. Фалакнинг гардишини қарангки, орадан қарийб 70 йил ўтиб бу воқеа такрорланди. Москвадагилар ўзбекларга ишонмагани етмагандай ўзбекистонлик рус раҳбарларга ҳам ишонмай қўйишди. Оқибатда аввал Анишчев, сўнг унинг лашкарлари босди. Бу азаматлар «халқни билмасам, тилидан, дилидан узоқ бўлсам, умрим бино бўлиб пахта деган ўсимликни кўрмасаму уни етиштириш ишига бош-қош бўлсам ярашдими», дейишмади. Аксинча, енг шимариб ишга киришишди. Маҳаллий раҳбарларга ола қарашда улар гдлянлардан қолишмади. Бир мисол: Ўзбекистонда адолат ўрнатаман, деб келган раҳбарлардан бири пахта терими пайтида ҳашарчиларга пиширилаётган таом билан қизиққан. Шийпонда мошхўрда қайнаётган экан. Раҳбар овқатга қандай масаллиқ солинади, деб сўраган. Сўнг чўмич билан ковлаб кўриб «гуруч йўқ-ку?» деб дўқ урган. Унга «аввал мош солинади, у пича қайнаб очилади, сўнг гуруч солинади» дейишса ҳам ишонмаган. Шу жараённи кутган. Сўнг ҳашарчилардан «мошхўрда қандай пиширилади?» деб сўраб чиққан.

Одамлар билан гурунглашсак, бундай ҳангомаларни кўп эшитамиз. Бу ҳақда матбуотда ҳам кўп гаплар айтилди. Мен тайин бир мисол орқали яна аямажиз кунларини эсламоқчиман.

Пахта иши билан машғул одамларга, айниқса сирдарёликларга Раҳмат Ҳотамовнинг номи таниш. Бу одам далада ўсиб, меҳнати, ғайрати, ўткир зеҳни туфайли оддий кетмончидан райком котиблигига қадар кўтарилган эди. Мен бу киши билан кўп учрашганман. Очерк ҳам ёзганман. Раҳмат ака билан учрашганимда у кишининг отлар ҳақидаги ҳикоясини жон қулоғим билан тинглардим. Табиатни, жониворларни ҳаддан зиёд севувчи одам. Атрофида лаганбардор, майда амалдорларни эмас, кўпкари чопадиган мард чавандозларни кўпроқ учратганман. Ўзининг табиати ҳам чавандозларга хос: дангал гапиради, осмонда юрмайди.

Хуллас, шу киши аямажиз кунлари марказ юборган раҳбарлардан бирининг қаҳрига учради-ю, ишдан олинди. Ҳайфсан эълон қилинди. Раҳмат Ҳотамов ҳеч кимга арз қилмади. Дод-вой деб сочини юлмади. «Мен деҳқон боласиман. Бир парча ер бўлса, ризқимни териб ерман», деб колхозга қайтди. Ижарага ер олиб, деҳқончилик қилаверди. Мен ўша чоқларда бўлган воқеани ипидан игнасигача эшитганман. Обком қарорининг нотўғрилигига имоним комил эди. «Матбуотда бир гап айтай», деганимда Раҳмат ака унамадилар. «Айбдор одам ўзини оқлашга ҳаракат қилади. Менинг айбим йўқ. Одамлар «ишдан урилди» деб кўкрагимдан итармадилар. Амал бир умрга берилмайди. Бугун бўлмаса эртага топширар эдим», деб мени ҳам юпатдилар.

Яқинда Сирдарё вилоят фирқа қўмитасида Раҳмат Ҳотамовга қўйилган айблар қайта кўриб чиқилиб, унга нисбатан қўлланилган чоралар бекор қилинди.

Хўш, Раҳмат Ҳотамов ким ўзи? Қандай яхши ишлар қилган, қайси гуноҳи учун Александр Клепиков қаҳрига учраган?

Янглишмасам, 1974 йил эди шекилли. Боёвут районидаги мафкура ишларининг қай аҳволдагини текширувчи гуруҳ сафида эдим. Ленин номидаги жамоа хўжалигига бордим. Чўкиб, хароб бўлиб қолган район тадбиркор раҳбар Суюн Тўхлиев етакчилигида қад ростласа, Ленин номидаги хўжалик Раҳмат Ҳотамов раҳбарлигида бойиб қолган дамлар эди. Раисни учратмадик. Лекин у ҳақда кўп яхши гаплар эшитдик. Менга унинг тадбиркорлиги ёқиб қолиб, учрашиш истаги туғилди. Орадан бир-икки ой ўтиб учрашдим ҳам. Машҳур Ризамат ота барпо этган боғда суҳбат қурдик. Ризамат ота Мирзачўлда боғ яратаман деб келганида Раҳматжон ёш йигит эди. Отанинг назари унга тушиб, боғ бригадасини бошқарди. 28 ёшда эса хўжалик аҳли унга раисликни ишонди. У бўғзигача қарзга ботган, ҳосилдорлик гектаридан 9 центнерга тушиб қолган хўжалик қаддини тиклашга бош-қош бўлиши лозим эди. Одамлар кўчиб кета бошлаган, сизот сувлар кўтарилиб, дарахтларгача қуриётган хўжалик. Қизиқ манзара: Мирзачўлда бир кетмон урсангиз сув чиқади. Ҳа, шундай кунлар ҳам бўлди. Ховоснинг юқори қисмидаги ерлар ўзлаштирилгач, шўр сув нақ Боёвут ерларидан сизиб чиққан эди. Болалиги оғир уруш йилларига тўғри келган, қўш ҳайдаган, машоқ терган, аёзли синфларда совқатган бармоқлари билан қалам ушлаб ёзишни ўрганган йигитда қандайдир фазилатлар бор бўлгандирки, одамлар унга ишонишган. Шу йигит хўжаликка бошчилик қилиб қарзлардан қутулдилар. У бошқа ишга ўтаётганида хўжалик салкам уч миллион сўм даромад қилган эди.

Раҳмат Ҳотамов Ленин номидаги жамоа хўжалигига раис бўлганида адирда Қўшқанд бўлими бор эди. У ерда хўжалик чорваси боқилар, озгина дон ҳам экиларди. Иш кам бўлганидан қўшқандликлар 40—50 чақирим йўл босиб, иссиқ ўринларини ҳафталаб ташлаб келиб, пахта ишида банд бўлардилар. Раис шу адирларни ўзлаштиришни хаёл қилди. Ҳисоб-китобни чиқариб, идорама-идора юрди. У дамлар ўзингизга маълум. Янгилик ўзига йўл топиши учун кўп заҳматлар чекиш керак. Хуллас, раҳбарнинг режасини юқори ташкилотлар қўлламади. Ўзининг учун ўл етим, деганларидек раис хўжалик кучи билан адирда иккита қудуқни ишга солиб, пахта экди. 60 гектар ердан ўша йили 30 центнердан ҳосил олди. Қўшқандликлар узоққа қатнаб ишлаш заҳматидан қутулдилар. Энг муҳими қишлоққа электр қуввати келтирилди. Бир неча йил ўтгач, бўлим берадиган даромад янада ошди.

Бу рақамлар сизга «турғунлик» деб тамға босилган йилларни эслатяптими? Биз ёмонлаган даврнинг яхши томонлари ҳам бор эди, агар уни унутсак ношукр бўламиз.

Раҳмат Ҳотамов ишбилармон, мард, янгиликдан чўчимайдиган раҳбар сифатида танилди. Ҳозир ёши олтмишга қараб кетаётган дамда ўйлаб қаралса, у нуқул чўкиб қолган хўжалик, районларни кўтариш билан шуғулланибди. Хўш, хўжалик нима учун чўкади-ю, нима учун қад ростлайди? Ер ёки одамлар ўзгарадими? Икки қўшни хўжаликнинг бирида деҳқон яхши яшайди. Бошқасида силласи қуриб тер тўкади-ю бири икки бўлмайди. Сабаб: бошқариш усулининг нобоплигида. Ҳар бир ишда янгиликдан чўчилар экан, олға босиб бўлмайди. Раҳбар далага чиқиб кетмон чопмайди. Фуқаролар урушида қўмондонлар майдонга тушиб қилич ўйнатишган. Улуғ Ватан урушида эса вазият тамом ўзгариб, кўпроқ ақл-заковат билан иш кўришган. Шу каби хўжалик раҳбари зийрак турмаса бўлмайди.

Шу сатрларни ёзяпману, Раҳмат Ҳотамов билан бўлган аввалги учрашувларимни эслаяпман: Пушкин номидаги хўжаликни бошқараётганда қувониб гапириб қолди:

— Биологик кураш дегани яхши экан. Агроном биотажрибахона очибди. Қойилман унга. Еримиз энди заҳардан қутуладиган бўпти.

Биологик кураш усулининг тетапоя вақтлари эди. Кимёвий заҳардан воз кечмайлик, дейдиганлар кўп. Раҳбар бўлса ҳам Ҳотамов бу ишга дангал қўл урди.

Сўнгроқ самолётлардан воз кечиб, биринчилардан бўлиб дефолиацияни тракторларга олиб берди. Ўзи янги мослама яратди. Пахта терувчи машина темир саватини олиб ташлаб, ўрнига бензин ташувчи машина цистернасини ўрнатди.

Деҳқон табиатдан марҳамат кутмайди, деб кўп ёзганмиз. Шунга ўхшаш деҳқон олимлардан ҳам марҳамат кутиб ўтиролмайди. Р. Ҳотамов Ворошилов, сўнг Ильич районларини бошқарганда ҳам техникани янги ишларга мослайверди. Ерни чуқурроқ ҳайдаш йўли билан бегона ўтларни қуритиш ҳисобига ҳосилдорликни оширишни биринчи бўлиб қўллади. Ҳозир ижара пудрати дейилаётган янгиликни у ўн йиллар муқаддам бошлаган эди.

Раҳмат Ҳотамов келажакни ўйлаб ишларди. Шунинг учун ҳам доимо иши олға босарди. Барча ишларни қойилмақом бажариб келаётган раҳбар аямажизнинг заҳарли шабадасига учради. Хўш, бу ғирром ўйинда ким ютди. Шахсан Р. Ҳотамов ютқазмади. Ўтган йили ижарачи сифатида ишлаб 39 минг соф даромад олди. Ҳотамовга тош отган вилоятнинг айрим раҳбарлари ҳеч бир ишни удда қилолмай кетдилар. Раҳмат ака амалга ошириши мумкин бўлган яхши ишлар эса бажарилмай қолди.

Қўлимда «Р. Ҳотамов ишини қайта ўрганган» комиссия хулосалари: 1986 йил 18 мартда обком бюроси Р. Ҳотамовга ҳайфсан эълон қилган. Орадан тўрт ой ўтиб эса қаттиқ ҳайфсан, 18 декабрда эса обком ишдан озод этиш ҳақида қарор қабул қилади. Ильич район партия комитети пленуми Р. Ҳотамовнинг иштирокисиз бўлиб ўтади ва уни вазифасидан озод этади. Мантиқ нуқтаи назаридан кузатайлик. Бир одамнинг камчилиги бор экан. Унга камчиликни тузат, деб айтишди. Боксда яхши қоида бор: спортчи жағига мушт еб гангиб қолса, ўйин тўхтатилади, унга нафас ростлашга имкон берилади. Буни «нокдаун» дейилади. Райком секретарига қоидага хилоф равишда мушт тушириб гангитишди, лекин ўйинни тўхтатмай, нафас ростлашга имкон беришмади. Уларнинг мақсади уриб йиқитиш — «нокаут» қилиш эди, муддаога етишди. Орадан йиллар ўтиб комиссия ҳақами бу муштлар ноўрин эканини тан олди.

Ўша пайтда тирғалган камчиликлардан бири: Ильич районидаги чорвачилик комплекси маккажўхори экиб гектаридан 17 центнер силос олган. Чунки тупроқ унумсиз, ер нотекис бўлган. Р. Ҳотамов келган йили шу ерга ҳеч нима эктирмай ишлов берди. Кейинги вақтда 17 центнерли майдон 500 центнергача силос, дон берадиган бўлди. Лекин Клепиков бошчилигидаги амалпарастлар бу юксалишни кутиб ўтиришмади. Уларга эртанги 500 центнер эмас, бугунги 17 центнер зарур эди. Раҳбарлар «ташаббуси» билан районнинг ҳашак тайёрлаш режасига 10 минг тонна қўшилди. Ана ўшанда Р. Ҳотамов ўрни кимларгадир керак бўлиб қолганини сезди. Шундай бўлса ҳам ўз ҳақиқатини исбот этмоқчи бўлди. Унга ҳайфсан берилган пайтда район аввалги йилга нисбатан 3 минг 200 тонна кўп хашак тайёрлаган эди. Лекин янги режага нисбатан олинганда кам эди. Обком учун шу кифоя экан.

Ҳайфсанларнинг бири Р. Ҳотамов гўёки кадрларга тазйиқ ўтказганлиги учун берилган. Рақамлар эса бутунлай бошқа манзарани кўрсатиб турибди. Раҳмат ака райкомни бошқарганда раҳбар ходимларнинг 0,2 фоизи ўзгартирилган. Булардан 13 киши юқори лавозимларга олинган, қолоқ бўлимларни кўтариш учун 7 ходим сафарбар этилган. Ишни эплолмагани ва номуносиб ҳатти-ҳаракатлари учун 6 киши вазифасидан четлатилган. 10 киши ўз хоҳиши билан ишдан бўшаган. Комиссия «Ҳотамов ўз қариндошларини ёғли ишларга ўрнаштирди» деган даъвони ҳам тасдиқламади.

Шу ўринда қизиқ масала бор. Ҳотамов Ворошилов районини қолоқликдан олиб чиқди. Ишлари кўнгилдагидай эди. Ильич райони эса тобора ботқоққа ботаётган эди. Нима учундир вилоят бошлиқлари Ильич райони раҳбарини гуллаётган Ворошилов районига, Раҳмат акани эса қолоқ жойга юборди. Буни шахматда «рокировка» дейишади. Ундан мақсад шоҳни хавфсиз катакка ўтказиш. Ҳотамовнинг «айби» ишнинг кўзини билиши. Хўш, қолоқ хўжаликларни кўтариш учун ўзи билган, синаган одамларни жалб қилиши керакми? Раҳмат ака бир неча раҳбар ходимни жалб қилди. Агар унинг бу иши самара бермаганида, район қолоқликдан чиқмаганида уни айблаш ўринли бўларди. Лекин район қаддини ростлади-ку!

Р. Ҳотамов «иши» билан танишиб туриб, бир нарсани ўйладим: ҳозир коммунистларнинг обрўси ҳақида кўп гапиряпти. Хўш, уларни ким обрўсизлантирди? Амал ишқида фирқа сафига ўтиб олган одамлар. Хўш, улар қайда ҳозир? Айримлари ўзини адолатпарвар қилиб кўрсатиш учун «қўрққан олдин мушт кўтарар» қабилида иш юритиб, кўпчиликка фириб бериб, фирқадан чиқди. Чин коммунистлар андишани йиғиштириб, фирқа обрўйини тўккан ўша одамларни фош қилишлари лозим деб ўйлайман. Ўзбекистонга келиб бир неча йил давомида бетартибликларни юзага келтирган Анишчев ва унинг Клепиков каби шерикларини фирқа сафидан чиқариш лозим эди.

Хуллас, Сирдарё вилояти партия қўмитаси бюроси Р. Ҳотамовни «оқлади». Унинг ўрнида бошқа одам бўлганида «Мен партия учун шунча йил хизмат қилиб, нима каромат кўрдим» деб фирқа билетини топшириши мумкин эди. Лекин у бундай йўлни танловчи лўттивозлардан эмас. Уни партия эмас, балки унинг номидан иш кўрган бир неча мансабпараст ҳақоратлади. Орадан беш йил ўтиб, ҳақиқат тикланди. Р Ҳотамов бу кунни чидам билан кутди. Аямажиз ўтди. Энди нима бўлади?

ЖИГАРИСТОН:

РЕЖАГА МУВОФИҚ

Ангрендаги фожиа рўй берган Жигаристон қўрғонида ишлар узлуксиз режага мувофиқ ташкил этилган. Ҳукумат комиссиясининг қарорига биноан кўчкидан шикастланмаган уйларнинг қисмлари эҳтиёт қилиб ажратиб олинмоқда ва янги қўрғон қурилмоқчи бўлган жойга дарҳол олиб кетилмоқда. Кейинчалик аҳоли мана шу бинокорлик материалларидан ҳовли иморатлари, ёрдамчи бинолар қуриш учун фойдаланади.

Уйлар ва иморатларни кўчириш мутахассислар тузган режа билан ўтказилмоқда. Бу ишнинг илк босқичи жумҳурият Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлигининг ташкилотлари зиммасига юклатилган. Икки кеча-кундуз давомида улар ҳаммаси бўлиб бузиб олиб кетиладиган ўттизтача уйнинг қийматини аниқлашга ва барча лойиҳа-смета ҳужжатларини тайёрлашга улгурдилар. Сўнгра ҳарбийлар, бошқа қурилиш ташкилотлари ишга киришдилар. Улар майдонни уюмлардан тозалашга ва материалларни янги қурилиш бўладиган жойга олиб боришга киришдилар.

Сув хўжалиги қурувчиларига бу соҳада ҳам анчагина иш топширилди. Жумҳурият давлат сув хўжалиги қурилиши комитетининг бўлинмалари 8 май куни ўзларига ажратилган участкадаги иморатларни қисмларга ажратиб бўлдилар. Шу куни комитетда янги уйларни қуриш билан боғлиқ бўлган ҳисоб-китоблар ниҳоясига етказилиб, зарур миқдордаги конструкциялар, арматура, ёғоч, ғишт, бошқа материаллар учун тегишли жойларга буюртмалар юбордилар. Сентябрь ойи бошлангунча давлат сув хўжалиги қурилиши комитетининг бўлинмалари бир оилага мўлжалланган тўрт ва беш хонали ўнта коттежни қуриб битказадилар.

Сув хўжалиги қурувчилари бевосита фожиа рўй берган жойда масъулиятли, эҳтимол, энг хатарли ишни бажаришлари керак. Гап шундаки, кўчкининг фақат бир қисмигина Жигаристонга тушган. Бу ерга тушган тупроқдан тахминан икки ҳисса кўпроқ ер қатлами ҳали қўрғон тепасида осилгандек турибди. Дастлабки тахминларга кўра, у ерда — камида 400 минг куб метр тупроқ бор. Ўзбекистон мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги билан давлат сув хўжалиги қурилиши комитетининг махсус механизациялашган отрядлари мана шу тоғни «ташиб» кетишлари лозим. Лойиҳани «Средазуголь» ишлаб чиқариш бирлашмасининг мутахассислари тайёрладилар.

Бироқ мутахассислар бу ишда шошқалоқлик қилиш керак эмас, деб огоҳлантирмоқдалар. Техникани эҳтиётсизлик билан тоққа чиқариш янги ўпирилишга сабаб бўлиши мумкин. Ҳозирча тепага фақат олимлар, гидрогеологлар, бошқа мутахассислар чиқиб, у ерда қурилган селхонани кўздан кечиришди. Уларнинг масъулият билан таъкидлашича, мазкур гидроиншоот шикастланган эмас. У барча техникавий қоидаларга мувофиқ қурилган ва кўчкига сабаб бўлган эмас, бўлиши ҳам мумкин эмас эди. Фожиа рўй берганидан кейин дастлабки соатларда кўчкининг сабаби селхона қурилиши бўлди, деб тахмин қилинганини эслатиб ўтмоқчимиз.

«Узгипроводпромпроект» институтининг лойиҳачилари собиқ Жигаристон ўрнида барпо этиладиган Хотира боғини ободонлаштиришнинг дастлабки чизма нусхаларини тайёрлаб бўлишди. Ёдгорлик мажмуасининг майдони 15 гектардан ошади. Бу ердаги қурилиш ишлари ва бошқа ишлар, асосан, жумҳурият Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлигининг бўлинмалари томонидан бажарилади. Улар кираверишдаги аркни, ёдгорлик тошини қуришлари, йўловчилар сайр қиладиган йўлкаларни ўтказиб, ободонлаштиришлари, боғ атрофини ўраб беришлари лозим.

Табиий офат зарбасининг оқибатларини тугатишга оид биринчи галдаги ва истиқболдаги ишларни бажариш масалалари, бу соҳадаги муаммоларни ҳал этиш йўллари фалокат рўй берган жой яқинида ишлаб турган жумҳурият штабининг доимий назорати остида турибди.

ЯНГИ ҚЎРҒОН БУНЁД БЎЛАДИ

Бу ерда юз берган даҳшатли фожеанинг ўта ташвишли кунлари аста-секин ортда қолмоқда. Жумҳурият давлат комиссиясининг шу ерда ишлаб турган штаби йиғилишида таъкидланганидек, вайроналарни очиш, тозалаш, аҳолини ниҳоятда хавфли ердан кўчириш ва бошқа муҳим юмушларни бажаришда қатнашган барча ташкилотлар асосан ўз зиммаларидаги вазифаларни сидқидилдан бажардилар. Шикастланган уйлар бузилиб, яроқли қурилиш материаллари янги участкаларга ташиб берилди.

Ўзбекистон соғлиқни сақлаш вазирлигининг ахборотига кўра, фожеа туфайли жароҳатланган кишиларга алоҳида эътибор берилмоқда. Ҳозирги кунда уларнинг аҳволи яхши.

Жигаристонда ва унга яқин участкаларда кишилар ҳаётига хавф солиб турган кўчкилар йўқ деб бўлмайди. Шунинг учун комиссия уларни тезроқ кўчириш ҳақида кўрсатма берди. Айниқса, Токберди участкасидаги 28 хонадон тезлик билан кўчирилиши мақсадга мувофиқ деб топилди. Лекин улар ажратилган ерларга кўча қолишмаяпти, бошқа жой берилишини сўрашяпти. Уларга туғилиб ўсган жойларини тарк этиш осон бўлмаяпти, чоғи. На чора...

Жигаристонликлар яшаган 15 гектар майдон бундан буён ёдгорлик боғи бўлади. Уларнинг ҳовли-рўялари, ўстирилган мевали дарахтлари сақланиб қолади. Яқин кунлар ичида мутахассислар бу ерда таъмирлаш ишларини бошлайдилар. Шунинг учун «Жигаристон» қўрғонининг санитария-гигиена ҳолатига алоҳида эътибор бериш лозим. Бунда мутасадди ташкилотлар бу масалага алоҳида масъулият билан қарашлари лозим.

90 гектар майдонда бунёд этиладиган янги «Жигаристон» қўрғони қандай бўлади? Бу нарса лойиҳачиларни ҳам, архитектор ва қурувчиларни ҳам ҳар томонлама пухта ўйлаб иш тутишга даъват этмоқда, чунки қўрғонга олиб борадиган йўлни қуриш, зангори олов ва ичимлик суви келтириш ишларини айни бир вақтда бажариш лозим бўлади.

Дастлабки лойиҳа-смета ҳужжатлари комиссия эътиборига ҳавола этилди. Янги қўрғонда уйлар бир йўла қурила бошлайди. Қурилиш майдонлари ишчи йўллар ва сув билан биринчи навбатда таъминланади. Айни вақтда лойиҳада қўрғонга борадиган асосий қатнов йўлларини ҳам қура бошлаш белгилаб қўйилган. Қурилиш мутахассисларининг фикрига кўра, мактабларни темир-бетон панеллардан, бино ва боғчаларни эса пишиқ ғиштдан қуриш мўлжалланмоқда.

КОСОНСОЙЛИКЛАР ҲИММАТИ

Куни кеча 3 минг сўмлик аёллар халати, 4 минг сўмлик юмшоқ сочиқ — жами 7 минг сўмлик зарур буюмларни ортган машина Наманагандан «Жигаристон»га етиб келди.

Косонсой ноҳия партия қўмитасининг котиби Тўхтахон Машарипова жигаристонликлар бошига тушган фожеа муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдирди ва келтирилган эҳсонларни топширди.

Тошкент вилояти ижроия қўмитасининг раиси С. Д. Сайдалиев ҳамдардлик ва мадат учун уларга миннатдорчилик изҳор этди.

Ҳиммати баланд косонсойликлар шу кунёқ Жигаристондаги шароит билан яқиндан танишиб, яна 20 минг сўмлик кўрпа-тўшак ва бошқа зарур буюмларни юборишга аҳд қилишди.

(ЎзТАГ).

ДЕҲҚОНЧИЛИК-САНОАТ ЯНГИЛИКЛАРИ

МАҲОРАТ КЎРИГИ

Боғот районидаги «Коммуна» жамоа хўжалигида Хоразм сув хўжалиги қурилиши трести ғишт терувчилари ва сувоқчиларининг мусобақаси ўтказилди. Бу хўжаликнинг, тўғрироғи унда яшовчи болаларнинг омади келди, деса бўлади. Маҳорат кўриги 900 ўқувчига мўлжалланган мактаб қурилишини тезлаштиришга ёрдам берди.

Иншоотга барча зарур бинокорлик материаллари олдиндан келтириб қўйилган эди. Шу сабабли танлов давом этган уч кун давомида иш тўхтаб қолмади. Бунинг устига ҳамма иш сифатли бажарилди, чунки бу ерда трестнинг энг яхши мутахассислари ўзаро баҳслашишди. Энди мактаб ўқувчилари янги ўқув йилини янги мактабда бошлашларига шубҳа йўқ.

ҲАММА ИШЛАР БАТАРТИБ

Тармоқнинг Самарқанд вилоятидаги энг ёш корхонаси — Оқтош дон маҳсулотлари комбинатида омихта ем ишлаб чиқариш учун технология ускуналарини ўрнатиш бошланди. Корхона яқин орада ана шу камчил маҳсулотни ишлаб чиқара бошлайди.

Ҳозир эса комбинат меҳнатчилари бир кеча-кундузда истеъмолчиларга 240 тоннагача ун жўнатишмоқда. Ун сифатига эътироз йўқ, бунинг сабаби фақат замонавий техникадан фойдаланилаётгани эмас, шу билан бирга технология интизомининг мустаҳкамлиги ҳамдир. Бу ерда турли дондан ун тайёрлаш усулларини тез ўзлаштириб олишди ва ҳозир тўрт-беш хил дон аралашмасидан ун тортмоқдалар. Бу эса етказиб бериладиган хом ашё сифатидан қатъи назар аниқ маромда ишлашга кафолатдир.

Ишлаб чиқариш иншоотлари билан бир вақтда ижтимоий-маданий-маиший иншоотлар ҳам қуриляпти. Бу ерда савдо-маиший хизмат кўрсатиш комплекси ишлаб турибди, комбинат меҳнатчиларининг 52 оиласи янги уйларга кўчиб ўтди. Яна бир 48 квартирали уй ва тегирмончилар фарзандлари учун болалар боғчаси қурилади.

ҚАНАЛГА БЕТОН ЁТҚИЗИЛДИ

Фарғона вилоятида Катта Фарғона каналининг 6 километрлик участкасида қирғоққа бетон ётқизиш ишлари тугалланди. Бу ишларнинг ҳаммаси экинларни суғориш мавсуми бошланишини ҳисобга олиб, уч ҳафта ичида бажарилди.

52 километрлик каналга бетон ётқизиш бундан ўн икки йил муқаддам бошланган эди. Бироқ иш суръати йил сайин ўзгарди ва ҳозир каналнинг 20 километрдан кўпроқ қисмига бетон ётқизилмай қолган. Бунинг оқибатида сувнинг бир қисми ерга сизиб кетмоқда. Қува, Риштон, Охунбобоев, Тошлоқ, Олтиариқ, Фарғона районларидаги кўпгина хўжаликларда эса сув етишмаяпти.

Шу сабабли канал қирғоқларини тезроқ бетонлашга аҳд қилишди. Бу эса деҳқонларни сув билан таъминлабгина қолмай, оби ҳаётнинг бир қисмини адир ерларни ўзлаштириш учун сарфлашга имкон беради.

КОНКУРС КОМИССИЯСИ ТОМОНИДАН ТАНЛАБ ОЛИНГАН ЎЗБЕКИСТОН ССР ДАВЛАТ МАДҲИЯСИ ЯНГИ МАТНИГА МУСИҚА ВАРИАНТЛАРИНИ КЎРИБ ЧИҚУВЧИ ЭКСПЕРТ ГУРУҲИНИНГ ТАРКИБИ

1. **Жабборов** Аҳмад Ҳамидович — Ўзбекистон Композиторлар уюшмаси бошқарувининг раиси, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби, гуруҳ раҳбари
2. **Абдуллаев** Рустам — композитор, Ўзбекистон Композиторлар уюшмаси бошқарувининг котиби, Ўзбекистон ССР давлат мукофотининг лауреати
3. **Акбаров** Икром Илхомович — композитор, Ўзбекистон ССР халқ артисти, Ўзбекистон ССР давлат мукофотининг лауреати
4. **Бафоев** Мустафо — композитор, Ўзбекистон ССР давлат телекўрсатув ва радиоэшиттириш қўмитаси ўзбек халқ чолғу асбоблари оркестрининг бадиий раҳбари ва бош дирижёри
5. **Бобоев** Собир Бобоевич — композитор, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби, Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг лауреати
6. **Бурхонов** Мутал Музаинович — композитор, Ўзбекистон ССР халқ артисти, Ўзбекистон ССР давлат мукофоти ва Қорақалпоғистон МССР давлат мукофотининг лауреати
7. **Жалилов** Сайфи (Сайфи Жалил) — композитор, Тошкент давлат консерваториясининг профессори, Ўзбекистон ССР халқ артисти, Ўзбекистон ССР давлат мукофотининг лауреати
8. **Мансуров** Аваз — композитор, Тошкент Давлат консерваториясининг катта ўқитувчиси, Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг лауреати
9. **Мусаев** Улуғбек Раззоқович — композитор, Ўзбекистон Композиторлар уюшмаси бошқарувининг котиби, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби, Ўзбекистон ССР давлат мукофоти ва Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг лауреати
10. **Насимов** Мардон — композитор, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист, Қорақалпоғистон МССРда хизмат кўрсатган артист, профессор
11. **Раҳимов** Ҳабибулло — композитор, Тошкент давлат консерваториясининг доценти
12. **Тожиев** Мирсодиқ Маҳмудович — композитор, Тошкент давлат консерваториясининг доценти, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби, Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг лауреати
13. **Умиджонов** Ботир Хошимович — композитор, Ўзбекистон ССР давлат телекўрсатув ва радиоэшиттириш комитети хорининг бадиий раҳбари, Ўзбекистон ССР халқ артисти

КАТТА ТАДБИР ТАРАДДУДИ

Июнь ойининг ўрталарида Тошкент амалий учрашуви бўлади. Бу катта тадбирда етакчи чет эл компаниялари, банклари, фирмаларининг вакиллари қатнашадилар. Унга тайёргарлик кўриш ишлари ҳозирнинг ўзидаёқ қизғин тус олди. Ташкилот комитетининг биринчи мажлисида шу ҳақда гапирилди. Мажлисда Ўзбекистон ССР вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов раислик қилди.

Ўзбекистонда ҳали бундай тадбир ўтказилмаганлиги таъкидланди. Кейинги вақтларда сиёсий ва иқтисодий турмушда рўй берган ўзгаришлар, Ўзбекистоннинг мустақиллиги тўғрисидаги декларация жумҳуриятнинг халқаро майдонга мустақил чиқиши учун кенг истиқбол очди. «Тошкент амалий учрашуви» шундай тадбирдирки, унда энг йирик хорижий фирмаларнинг вакиллари Ўзбекистон корхоналари, ташкилотлари, илмий ва тадқиқот илмгоҳлари билан мустаҳкам амалий алоқа ўрната оладилар.

Июнь учрашувида Буюк Британия, Бельгия, Франция, Италия, АҚШ, Хитой, Гонконг, бир қанча араб мамлакатларининг савдо-саноат доиралари намояндалари қатнашишини айтишнинг ўзи кифоя.

Анжуман номининг ўзи унинг вазифаси алоқа ўрнатишдан, сармоядорларни жумҳуриятнинг иқтисодий имкониятлари билан таништиришдан иборат эканини жуда тўла-тўкис акс эттиради. Бунинг учун Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасида катта экспозиция очилади. Унга халқ хўжалиги мажмуи корхоналарида ишлаб чиқарилаётган жами маҳсулотлардан намуна қўйилиши кўзда тутилмоқда. «Тошкент амалий учрашуви» қатнашчиларига ўзларини қизиқтирган хоҳлаган корхонага бориш, етакчи олимлар ва мутахассислар билан муаммоларни ҳамда истиқболларни муҳокама қилиш имконияти берилади.

Хорижий фирмалар билан қўшма корхоналар барпо этиш, маҳсулот етказиб бериш ҳақида ўзаро манфаатли шартнома ва битимлар тузиш — учрашувнинг асосий вазифаларидан бири эканлиги ташкилот комитетининг мажлисида таъкидлаб ўтилди. Аммо Ўзбекистон шу пайтгача чет элларга чиқариб келган анъанавий маҳсулот турларига эмас, балки ҳали ғарб бозорига таниш бўлмаган маҳсулотларни ишлаб чиқарувчи тармоқларга асосий эътибор берилади. Шу сабабли кўпгина манфаатдор вазирликлар ва идоралар меҳмонларнинг келишига мўлжаллаб экспорт имкониятлари кўргазмаларини тайёрламоқдалар.

Мажлисда шу нарса уқтирилдики, «Тошкент амалий учрашуви»нинг натижалари кўп жиҳатдан унинг ташкил этилишига, барча муассасаларнинг аниқ ишлашига боғлиқдир. Шунга биноан тадбирлар ишлаб чиқилиб, тасдиқланди, уларнинг бажарилиши учун масъул кишилар тайинланди.

Савдо-саноат доираларининг намояндалари Ўзбекистонга келганларида ўз мижозлари ва ҳамкорлари билан учрашибгина қолмай, шу билан бирга қадимий диёрда яшовчи халқларнинг тарихи ва маданияти билан ҳам танишишлари мумкинлиги равшан. Жумладан улар Самарқанд ва Бухорога борадилар, жаҳонга машҳур меъморчилик обидаларини кўздан кечирадилар. Тажрибали ва ҳаваскор артистлар меҳмонларга ўз санъатларини намойиш қиладилар.

«Тошкент амалий учрашуви»ни ўтказувчи ташкилот комитетининг мажлисида жумҳурият вазирликлари, идоралари, йирик саноат корхоналарининг раҳбарлари қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН ССРНИНГ ДАВЛАТ РАМЗЛАРИ (ГЕРБИ, БАЙРОҒИ) БЎЙИЧА ЭКСПЕРТ ГУРУҲИНИНГ ТАРКИБИ

1. **Салоҳиддинов** Маҳмуд — ЎзССР Фанлар академияси президенти, Ўзбекистон ССР халқ депутати, Конституция комиссияси аъзоси, гуруҳ раҳбари
2. **Абдуллаев** Самиғ Файзуллаевич — Ўзбекистон халқ рассоми, Совет Иттифоқи Қаҳрамони
3. **Азимов** Сарвар Олимжонович — Ўзбекистон ССР ташқи ишлар вазири, Президентлик Кенгашининг аъзоси
4. **Алламуродов** Бўри — Ўзбекистон касаба уюшмалари федерацияси Кенгашининг раиси, СССР халқ депутати
5. **Асқаров** Аҳмадали — Ўзбекистон ССР Фанлар академияси академиги, Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши фан, халқ таълими ва маданий меросни асраш қўмитасининг раиси, Конституция комиссиясининг аъзоси
6. **Аҳмедов** Ғулом — юридик фанлар доктори, профессор (фалсафа ва ҳуқуқ институти)
7. **Зиётов** Парда — Жиззах ноҳиясидаги «Москва» жамоа хўжалигининг бригада бошлиғи, Ўзбекистон ССР халқ депутати, Конституция комиссиясининг аъзоси
8. **Ёқубов** Одил Эгамбердиевич — Ўзбекистон ёзувчилар уюшмаси бошқарувининг раиси, СССР халқ депутати
9. **Искандаров** Иброҳимжон — Ўзбекистон ССР Фанлар академияси академиги, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси вице-президенти
10. **Искандаров** Мирзағани — Ўзбекистон ССР Фанлар академияси мухбир аъзоси, сиёсатшунослик ва бошқарув институтининг директори, Тошкент шаҳри
11. **Козлов** Владимир Алексеевич — Сирдарё вилояти «Голодностепирмонтаж» трести 2-механизациялашган кўчма колоннаси монтажчи слесарлар бригадасининг бошлиғи, Ўзбекистон ССР халқ депутати, Конституция комиссиясининг аъзоси
12. **Муҳитдинов** Нуритдин Акрамович — Ўзбекистон тарих ва маданият ёдгорликларини асраш жамияти бошқаруви раёсатининг раиси, Конституция комиссиясининг аъзоси
13. **Муҳаммад** Юсуф Муҳаммад Содиқ — Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари диния бошқармасининг раиси, СССР халқ депутати
14. **Ниёзов** Шавкат — «Ҳақиқати Ўзбекистон» рўзномасининг муҳаррири
15. **Носиров** Азиз — Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи котиби, Ўзбекистон ССР халқ депутати, Конституция комиссиясининг аъзоси
16. **Раҳмонов** Расул — «Совет Ўзбекистони» рўзномасининг муҳаррири, Конституция комиссиясининг аъзоси
17. **Саидов** Акмал Холматович — Ўзбекистон ССР Фанлар академияси фалсафа ва ҳуқуқ институтининг директори, президентлик кенгашининг аъзоси, Конституция комиссиясининг аъзоси
18. **Самандаров** Эркин — Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси раисининг ўринбосари
19. **Сафаров** Рубен Акопович — «Правда Востока» рўзномасининг муҳаррири, Конституция комиссиясининг аъзоси
20. **Тўлаганов** Абдужаббор — юридик фанлар доктори, юридик институтининг кафедра мудири
21. **Укубаев** Ортиқбой Кинобекович — қозоқ маданий марказининг раҳбари
22. **Юсупов** Иброҳим — Қорақалпоғистон халқ шоири, Ўзбекистон ССР халқ депутати
23. **Юсупов** Комил — Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг котиби
24. **Юсупов** Эркин — Ўзбекистон ССР Фанлар академияси академиги, В. И. Ленин номидаги ТошДУ ректори, СССР халқ депутати, Президентлик Кенгашининг аъзоси, Конституция комиссиясининг аъзоси
25. **Қаюмов** Лазиз Пўлатович — В. И. Ленин номидаги Тошкент давлат университети кафедрасининг мудири
26. **Қодирова** Тўлқиной Фозилжоновна — Ўзбекистон ССР Архитекторлар уюшмасининг раиси, Ўзбекистон ССР халқ депутати
27. **Ғонбов** Наим Ёвқочевич — Ўзбекистон ССР Маданият вазири
28. **Ғуломов** Расул — уруш ва меҳнат ветеранлари жумҳурият Кенгашининг раиси, СССР халқ депутати.

ЎЗБЕКИСТОН ССРНИНГ ЯНГИ ГЕРБИ ВА БАЙРОҒИНИ ТАЙЁРЛАШ ИШЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТУВЧИ ИЖОДИЙ ГУРУҲНИНГ ТАРКИБИ

1. **Жалолов** Баҳодир Фазлиддинович — Ўзбекистон Рассомлар уюшмасининг раиси, СССР давлат мукофотининг лауреати, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби, гуруҳ раҳбари
2. **Аненков** Петр Тимофеевич — график рассом
3. **Аҳмедов** Раҳим — СССР халқ рассоми, СССР рассомлар академиясининг мухбир аъзоси
4. **Аҳмедова** Нигора Раҳимовна — санъатшунос назариётчи
5. **Икромжонов** Акмал Турғунович — Ҳамза номли давлат мукофотининг лауреати, тасвирчи рассом
6. **Мамажонов** Анар Олимжонович — график рассом
7. **Нуриддинов** Акмал Ваҳобжонович — тасвирчи рассом
8. **Оқилова** Камола Болтаевна — санъатшунос назариётчи
9. **Раҳметов** Собир Ғафурович — тасвирчи рассом
10. **Умарбеков** Жавлон Юсупович — Ўзбекистон ССР халқ рассоми, Ўзбекистон ССР халқ депутати
11. **Шодиев** Раҳмон — тасвирчи рассом
12. **Ҳакимов** Акбар Абдуллаевич — рассомлар уюшмаси бошқарувининг котиби.

МАҲАЛЛИЙ САНОАТ

БОЗОР БИЛАН ЮЗМА-ЮЗ

Бойсун шойи тўқиш фабрикаси жамоаси учун йиллик режадаги маҳсулотни ишлаб чиқариш ва сотиш осон кўчмаётир. Тўқув дастгоҳлари янги бинога кўчирилганда ишчи-хизматчилар хурсанд бўлишганди. Лекин бу узоққа чўзилмади. Меҳнат қилиш ва дам олиш учун старли шароит йўқ. Мавжуд 200 та дастгоҳнинг кучли шовқини ҳар кимни ҳам толиқтириши табиий. Ана шундай қийинчиликларга қарамасдан бултур 9 миллион 702 минг сўмлик истеъмол моллари ишлаб чиқарилди. Айниқса аврли атлас, Бойсун хонатласи харидорларга манзур бўлмоқда. Корхонанинг соф фойдаси 1 миллион 670 минг сўмни ташкил этди.

Бозор иқтисодиётига ўтилиши муносабати билан шу йил апрель ойидан шойи ва хонатласнинг баҳоси икки-уч баробар оширилди. Хомчўтларга ишониладиган бўлса, манфаатдорлик кўпайиб, корхона жамғармасига жарақ-жарақ пул тушиши керак. Афсуски, бундай бўлишига ҳеч кимнинг кўзи етмаётир. Янги нарх бўйича бир метр хонатласнинг баҳоси 42 сўмга кўтарилди. Шу сабабдан бўлса керак, омборда туриб қолмоқда. Сурхондарё, Қашқадарё вилоятлари, Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти савдо базалари билан шартнома тузилган. Лекин нарх юқорилиги учун маҳсулотга талаб кам. Хонатлас ўзбек миллий либоси сифатида азалдан маълум. Энди ўйлаб кўрайлик: ҳар бир кўйлакнинг баҳоси тикиш харажатлари билан қўшиб ҳисоблаганда юз сўмдан ошади. Шундай бўлгач, хотин-қизларимизнинг ташвишини тушуниш қийин эмас.

— Бозор иқтисодиёти жамиятдаги маънавий-руҳий муҳитга таъсир кўрсатмоқда, — дейди корхона директори Ғайрат Холиёров. — Аҳволни бир кунда, бир ой ёки бир йилда ўнглаб бўлмаслиги аниқ. Буни иқтисодчилар, сиёсатдонлар ҳам тан олишаяпти. Ўзбек хонатласининг таърифига сўз йўқ. Қизиқ ҳол: ана шу маҳсулот учун хом ашё нима учун Ўзбекистонда ёки Туркманистонда, Тожикистон ёхуд Қирғизистонда эмас, Россия Федерацияси ҳудудидаги корхоналарда тайёрланади? Бунинг таъсири бозор иқтисодиёти шароитида яққол сезилмоқда. Оддий аврли атлас тўқиш учун ишлатиладиган хом ашёни Киев ва Москва шаҳарларидан олиб келишимиз керак. Ҳар йили икки томонлама шартнома тузилади. Илгари бир килограмм хом ашёни 3 сўм 80 тийиндан харид қилардик. Энди-чи, ҳар килограммини 10 сўм 95 тийиндан олаяпмиз. Хом ашёнинг харид баҳоси уч баробар кўпайгани ҳолда ундан тайёрланаётган маҳсулотнинг улгуржи баҳоси 1 сўм 55 тийинга оширилди. Демак, бу ўринда биз иқтисодий жиҳатдан ҳеч нарса ютаётганимиз йўқ. Наҳотки, янгича иқтисодий муносабатлардан кўзланган мақсад шу бўлса? Хом ашё таъминотидаги узилишларга чек қўйилмаётир. 200 та дастгоҳ икки-уч кун тўхтаса, камида 60—70 минг сўмлик маҳсулот кам ишлаб чиқарилади, тўқувчилар маоши пасаяди. Киев, Москва шаҳарларига, ҳатто жумҳуриятимиздаги Уйчи ипак ишлаб чиқариш бирлашмасига вакил юбормасак, шартнома асосидаги хом ашёни ўз вақтида ололмаймиз.

Бозор иқтисодиётининг ўз талаблари, қонуниятлари бор. Нарх-навони ошириш билан бу борадаги танглиқдан чиқиш маҳол. Бизнингча, аввало ишлаб чиқариш жараёнлари такомиллаштирилиши янги асбоб-ускуна ва жиҳозлар билан таъминланиши, ходимларнинг, меҳнат шароити яхшиланиши ҳамда моддий манфаатдорлиги оширилиши керак. Корхонамиз ана шундай тайёргарликка эга, дея олмаймиз. Мавжуд дастгоҳлар Иттифоқимизда неча ўн йиллар муқаддам ишлатилган, ҳозирги кунда эскириб қолганлиги учун унуми паст, тўқувчини ҳаддан ташқари толиқтиради. Уларни таъмирлаш учун эҳтиёт қисмлар йўқ.

Бу фикрларга қўшилмасдан илож йўқ. Бир погон метр аврли атлас учун тўқувчиларга олтмиш икки тийин иш ҳақи тўланаяпти. Бу адолатдан эмас, албатта. Хом ашё, тайёр маҳсулотнинг харид нархи икки-уч баробар қимматлашгани ҳолда оддий меҳнаткаш бир мири ҳам наф кўрмаётганлиги афсусланарли.

— Биз ҳам шунисига доғмиз, — дейди Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, илғор тўқувчи Малика Пошшоева. — Тоғли Бойсун шароитида хотин-қизларнинг яшаш ва дам олиш шароитлари оғир. Боз устига иқтисодий таъминот кўнгилдагидек эмас. Ўртача 170—180 сўм маош оламиз. Корхона маъмурияти тўқувчиларнинг турмуш даражасини яхшилаш учун ҳаракат қилаяпти. Чунончи, режадан ташқари ишлаб чиқарилаётган маҳсулот учун мукофот миқдори оширилмоқда. Келгуси йили янги тикувчилик цехини қуриб, ишга тушириш мўлжаллаланаяпти. Ана шунда қўшимча юзлаб нафар хотин-қизни меҳнатга жалб этиш имконияти туғилади. Ҳозир корхонамизда 1100 нафар ишчи-хизматчи бор. Бозор муносабатлари билан ўзимиз ва фарзандларимиз учун белгиланган миқдорда қоплаш пули тўланаяпти. Корхона қошидаги ошхонада таомлар илгариги баҳода сотилаётир. Келгусида ҳар ойда тўланадиган қоплаш пулини 90 сўмга етказиш кўзда тутилмоқда. Ўшанда ҳам ўртача ойлик маошимиз 200 сўмдан ошмаса керак. Ҳозирги шароитда бу пул билан тирикчилик қилиб бўладими?

Ўринли эътироз. Илгари шаҳар ва қишлоқлардаги дўконларга кирсангиз, пештахталарда товланиб турган хилма-хил хонатлас ҳамда матоларни кўриб, кўзингиз қамашарди. Қани улар? Мол тақчиллигидан харидор танлаш имкониятидан маҳрум бўлди. Бозор иқтисодиётига ўтилармиш, янги нарх-наво жорий этилармиш, деган миш-миш тарқалди-ю, магазинларимиздан қут-барака кўтарила бошлади. Хонатласу шойини қўяверинг, йиллаб чанг босиб ётадиган матолар ҳам бугун талаш.

Ким билан суҳбатлашманг, турмуш ташвишларидан, нарх-наводан сўз очади. Буни тушуниш мумкин, албатта. Ҳозир ҳеч кимга осон эмас. Бир томондан маблағ тақчил деб жар соламиз-у, иккинчи томондан кўрпага қараб оёқ узатиш ўрнига беҳуда ҳотамтойлик қиламиз. Бундан кимга фойда-ю, кимга зарар?

Айни кунда бойсунлик тўқувчиларни ана шундай муаммолар ўйлантирмоқда. Улар ўз меҳнатларидан баҳраманд бўлишни, яхши ишлаб, яхши яшашни истайдилар. Бу ҳар бир кишига хос бўлган табиий истак.

Б. КЕНЖАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

ОЛАМНИ АСРАНГ, АЗИЗЛАР!
1941 — 1991

ОЛОВЛИ ЙЎЛЛАР

Атроф кўм-кўк. Баҳор қуёши атрофни қиздиради. Ҳамма уйғониш фаслининг ташвиши билан банд. Айниқса, қишлоқда бу маҳал иш қизғин бўлади. Ҳукум ота томорқасида куймаланади. У киши ҳали бақувват, юзлари қип-қизил. Руҳи тетик, қувноқ. Тенг-тўшлари ҳазиллашиб айтишганидек ҳали унда «бир йигитнинг кучи бор». Отани ўзи яшаб турган жамоа хўжалигида ва Ургут районида деярли ҳамма танийди. У киши мўътабар оқсоқоллардан. Элнинг тўйи ва бошқа маросимларига бош-қош. Кексалардан бирор маслаҳат зарур бўлса, дарров отани эслашади. У Улуғ Ватан урушининг қатнашчиси, бутун ҳаётини колхоз ишига бағишлаган инсон. Оқсоқолни нишонларини таққанда кўрсангиз...

Отадан фронт тафсилотларини сўраб қолсангиз, кўп гапирмайди.

— Эл қатори қатнашдим, — дейди камтарлик билан. Кейин ўйланиб қолади. Балки хаёллар тизгини уни уруш даҳшатларига олиб кетар. Чунки ёшлигининг тўрт йили ўлим билан олишувда ўтди...

...Уруш бошланганда Ҳукум армия сафида эди. Хизмати энди бир йилга яқинлашганди. Душман тиш-тирноғигача қуролланган, кун сайин ҳужумни кучайтирарди. Бизникилар мудофаага зўр берар, иложсиз қолганда чекинишарди. Уларнинг қисми Львов шаҳри яқинида жойлашган бўлиб, Польша чегарасига яқин турарди. Урушнинг биринчи куниданоқ Ҳукумлар ҳам мудофаага ўтишди. У дастлабки артиллерия тўпларини отишга ёрдам берди. Кейин ўзи ҳам замбаракдан ўқ отди. Гитлерчилар зарбасини қайтариш осон эмасди. Ҳукум Йўлдошев урушнинг биринчи йили декабрида ўнг қўлидан яраланди. Жароҳат жиддий эди. У тўрт ойга яқин даволанди. Шу орада туғилиб ўсган жойи — Ургут районининг Совғон қишлоғида ҳам бўлди.

Фронт бу ердан бир неча минг чақирим узоқда бўлса ҳам, лекин таъсири бор эди. Қишлоқ ҳувиллаб ётибди. Ҳамма нарса файзсиз. Қариялар, аёллар ва болалар қолган. Эркак борки урушда. Ёш жангчи ўзини бу ерда ортиқча сезди. Жароҳати битар-битмай кетиш тараддудига тушиб қолди. Лекин район ҳарбий комиссариатидагилар тузалмагунча рухсат беришолмаслигини айтишди.

— Менинг бу ерда қиладиган ишим йўқ. Ўрним фронтда. Мана қўлим ишлаяпти-ку! — деди у ўнг қўлини тепага кўтариб.

Йўлдошев сўзида қаттиқ туриб олди. 1942 йилнинг апрель ойидан жангга кирди. Бу пайт душман Москва остонасидан чекинаётган, лекин жанг жуда қаттиқ борарди. Уни Можайск — Волоколамск йўналишига юборишди. Уруш жуда суронли кечаётган бўлиб, ҳар қарич ер қон эвазига олинарди. Аскарлар жон бериб-жон олишарди. Ўлганлар ва ярадорлар кўп эди. 1942-йилнинг 22 июлида Ҳукум бошидан яраланди. Ҳушсизланиб йиқилди. Қон кўп кетди. У кўзини очганда Москвадаги госпиталда ётарди. Операция қилиб бошидан ўқни олиб ташлашди. Йўлдошев шифохонадан тўғри Курск ёйи жангига кирди. Уруш жуда даҳшатли тус олди. Чунки душман енгилса, урушда туб бурилиш ясалиши керак эди. Шу боис гитлерчилар бутун кучни шу ерга ташлашди. Улар жонжаҳдлари билан устун келишга уринишарди. Бизникилар ғолиб келишди. Урушда туб бурилиш ясалди. Лекин қурбонлар, ярадорлар кўп эди. Ғалаба жуда катта талофат эвазига қўлга киритилди. Ҳукумнинг ҳам ўнг оёғига ўқ парчаси тегди.

Йўлдошев соғайиб яна жангга кирди. 1944 йили яраланди. Шифокорлар унга энди жангни давом эттиришни рухсат беришмади...

...Ҳукум 1944 йилнинг апрель ойида қадрдон қишлоғи Совғонга ногирон бўлиб қайтиб келди. Енгилроқ иш қидирди. Дастлаб Ворошилов (ҳозирги «Москва») жамоа хўжалигида котиблик қилди. Кейинчалик ҳисобчилар курсини битиб, шу соҳада ишлади. Жароҳати бутунлай тузала бошлагач, оғир ишларни ҳам қилди. Ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда қишлоқ хўжалиги институтининг агрономия факультетини битирди. Колхозда ҳосилот, бош агроном бўлди. 1956 йили Коммунистик партия сафига кирди. Қаторасига ўн икки йил хўжаликда маккажўхоричилик, бедачилик ва боғдорчилик бригадасига бошчилик қилди. Ҳукум ота 1975 йили қарилик пенсиясига чиқди. Лекин уйида ўтира олмади. Зерикди. Жамоа хўжалиги бошқаруви эса у кишининг ўзидан ташаббус чиқишини кутарди. Ҳар ҳолда ногирон одам. Охири Ҳукум ота чидай олмади.

— Қанақа бўлса ҳам иш беринглар...

— Билардиқ, ишсиз туролмаслигингизни, деди раис қувонганидан.

Ўн йил жамоа хўжалиги касаба уюшмасига раислик қилди. 1985 йилдан эса қарилик гаштини сурмоқда. Ҳукум ота қаерда бўлмасин фаол, сидқидилдан ишлади. У киши жамоалаштириш энди тугаган пайт, яъни 1935 йили жамоа хўжалигига кириб, 50 йил фидокорона меҳнат қилди. У жумҳурият колхозчиларининг III съездига ва Ўзбекистон Компартияси XVII съездига делегат қилиб сайланди. 1970 йили бригадага бошчилик қилганида боғдорчиликда эришган ютуқлари учун СССЖ Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасида қатнашиб, бронза медалини олди.

Социалистик Ватанни ҳимоя қилишдаги хизматлари ҳамда жумҳурият халқ хўжалигини ривожлантиришда фаол иштирок этганлиги учун Ўзбекистон Компартияси МК, жумҳурият Олий Совети ва Министрлар Советининг икки марта Фахрий ёрлиғи билан мукофотланди. Ҳалол хизматлари эвазига Октябрь революцияси, «Ҳурмат» орденлари ва «Меҳнат фахрийси» нишони билан тақдирланган. Қаторасига ўн йил район Кенгашининг депутати бўлиб, элга хизмат қилди.

Отанинг урушдаги хизматлари ҳам муносиб тақдирланган. Кўксини Ватан урушининг I даражали ордени, «Жанговар жасорати учун» ва Ғалабанинг ўн, йигирма, ўттиз ва қирқ йилликлари муносабати билан таъсис этилган медаллар ҳамда яна бир қанча нишонлар безаб турибди.

Ҳукум ота оилавий ҳаётидан ҳам рози. Турмуш ўртоғи Башорат хола билан тўрт ўғил ва уч қизни тарбиялаб вояга етказишди. У бахтиёр бобо. 25 невара ва чевараси бор. Ҳа, Ҳукум ота Йўлдошевнинг ҳаёти ана шундай мазмунли ва ибратлидир.

Ҳ. КАРИМОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Оҳангарон дон маҳсулотлари комбинатида мавжуд қувватлардан унумли фойдаланиш ўз самарасини бераяпти. Бу ерда бир кеча-кундузда 420 тонна ун, 350 тонна омихта ем ишлаб чиқарилмоқда. Яқин орада цехларни қайта жиҳозлаш режалаштирилган. Ана шунда маҳсулот миқдорини бир ярим ҳисса кўпайтириш имконияти туғилади. Корхонада ишчи-хизматчиларнинг маданий-маиший шароитларини яхшилашга катта эътибор берилаяпти. Иссиқхонада қишин-ёзин бодринг, редиска, лимон, турли хил кўкатлар етиштирилмоқда. Кам даромадли оилаларга жамоа маблағи ҳисобидан қўшимча моддий ёрдам кўрсатилаяпти. Буларнинг ҳаммаси меҳнат унумдорлигини оширишда муҳим аҳамият касб этмоқда.

СУРАТЛАРДА: 1. Ун қадоқлаш бўлими ишчиси Я. Қушматова. 2. Иссиқхона ходими, тажрибали боғбон Э. Ашировлиев ҳосил салмоғидан мамнун.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

Шарқнинг буюк мутафаккирлари

УЛУҒБЕК

Шоҳрух мирзонинг катта ўғли Улуғбек ҳижрий 796 йили жумади аввал ойининг 19 якшанба — милодий 1394 йили 22 март куни дунёга келди. Бу воқеа Темурнинг беш йиллик юриши пайтида Ироқи Ажамнинг (шимолиғарбий Эрон) Султония шаҳрида рўй берди. Темур (замондоши) муаррих Фасиҳи Хавофийнинг айтишича, худди шу куни маъшум ҳодиса рўй беради. Амир Темур соҳибқироннинг иккинчи ўғли Умаршайх Бағдод яқинидаги Хурамуту деган қалъани қамал қилиш пайтида ҳалок бўлади. Бундан ташқари яна Хавофийнинг айтишича, ўша йили Шоҳрух мирзонинг иккинчи ўғли (бошқа хотинидан) Иброҳим Султон туғилди. Бу воқеа Арманистон ва Озарбайжон ҳудудида содир бўлди.

Улуғбекнинг онаси Гавҳар Шод бегим чиғатой амирларидан Ғиёсиддин Тархоннинг қизи эди. У зотнинг яна икки қизи Умаршайхнинг ўғиллари билан турмуш қуради. Шоҳрух 1388 йили ўн ёшдалигида уйлантирилган эди. Лекин у ўша йили Гавҳар Шодга уйлантирилганми ёки бошқагами буниси маълум эмас. Бироқ Гавҳар Шод бегим кейинчалик Шоҳрухнинг ҳаётида унинг бошқа хотинларига нисбатан муҳим ўрин тутди.

Ўша пайтда Темурнинг оиласига тегишли хотин-халаж ва ёш болалар лашкарлар ҳимоясида Султонияда Сарой Мулк хоним бошчилигида туришарди. Темур эса Ироқнинг шимолидаги Мардин шаҳрини ишғол қилиш учун жанг олиб бораётган эди. Набиралари туғилгани ҳақидаги хушхабарни эшитгач, барча оила аъзолари билан шимолга Арманистон ва Озарбайжонга, Иброҳим туғилган ерга келди. Шоҳрухнинг биринчи ўғлига ўшанда Муҳаммад Тарағай исми берилади. Лекин кейинчалик унга номаълум сабабга кўра Улуғбек атамаси исм бўлиб қолди.

Улуғбек болалигида доим бувиси Сарой Мулк хонимнинг кўз остида бўлди. Кези келганда шуни айтиш керакки, унинг илк болалик йиллари Қорабоғ билан боғлиқ бўлган. Бу ер Темур давригача Шарқда Аррон (арманчада Ағванк) деб аталади. Лекин XIV асрнинг охирги чорагида Темурнинг беш йиллик юриши давридан бошлаб, у Қорабоғ деб атала бошлади. Темур одатда у ерда қиш пайтларида дам олар эди. Набиралари туғилганидан кейин, Темур кўзи ёришган келинчакларни 1394 йилнинг май ойидаёқ бу ерга келтирди. Етти йиллик юриш йилларида (1397—1404) улар қишни Қорабоғда ўтказишади. Шаҳзодалар ва хонимлар 1404 йили баҳорида Самарқандга бутунлай қайтиб келадилар.

Улуғбек 10 ёшидан кейин асосан Самарқандда яшади. Темур 1404 йили кузида етти йиллик юришдан қайтиб келганидан то вафотигача бўлган сарой ҳаётида Улуғбек ҳам амирнинг бошқа набиралари каби фаол иштирок этди. У Хитой ва Испания элчилари қабул қилинишининг гувоҳи бўлди.

Улуғбек болалигида бувиси Сарой Мулк хоним тарбиясида бўлган. Албатта меҳрибон бу аёл ўзининг севимли набирасига ўқув-ёзувни ўргатгани, тарихий мавзуларда ҳикоя ва эртакларни сўйлаб бергани унинг ҳаётида ўзига хос мактаб бўлгандир. 1405-1411 йилларда амир шоҳ Малик ёш мирзога отабеги бўлган. Лекин у Улуғбекка асосан ҳарбий ва сиёсий тарбия берган, аммо унда фалакиёт ва риёзиётга бўлган юксак иштиёқ бор эди.

Улуғбекнинг устозларидан бири мунажжим Мавлано Аҳмад эканлигини тахмин қилиш мумкин. Чунки у киши саройдаги энг йирик олимлардан бўлиб, сайёраларнинг келажак икки юз йиллик тақвимлари жадвалини тузган. Лекин унинг ўзи кейинчалик асосий асари бўлмиш «Зиж»ида фақат Қозизода Румийни «устозим» деб атади. Ҳақиқатдан ҳам Қозизода 1360 йилларда туғилган бўлиб, 20—25 ёшларида, яъни Улуғбек туғилмасданоқ Темур саройига ўтади. Натижада Улуғбек умрининг илк давриданоқ Мавлано Аҳмад ва Қозизода Румий фалаккиётшунос ва риёзиётчилар таъсирида улғаяди. Шу сабабли унинг ҳаётида аниқ фанлар муҳим аҳамият касб этади. Йигирма ёшларда у ўз даврининг йирик олимларидан бўлиб шаклланди. У ҳоким бўлган пайтидаги оламшумул ўзгаришлар бутун ўрта аср маданияти тарихида бетакрор воқеа бўлиб қолди.

Улуғбек ихлосмандларидан Ғиёсиддин Жамшид Коший 1417 йили Самарқанддан Кошонга отасига ёзган мактубида Улуғбекнинг фаолияти ва билимдонлигини қуйидагича таърифлайди: «Оллога ва унинг неъматларига шукроналар бўлсинким, етти иқлимнинг фармонбардори, ислом подшоҳи Улуғбек донишманд кишидирлар. Мен бу нарсани одоб расми юзасидан айтаётганим йўқ. Ҳақиқат шуки, аввало у кишим Қуръони каримнинг аксарият қисмини ёддан биладилар. Тафсирларни ва муфассирларнинг ҳар бир оят ҳақидаги сўзларини ақлда сақлайдилар ва ёддан биладилар, арабчада ғоят яхши ёзадилар. Шунингдек, у кишим фиқҳдан хабардорлар: мантиқ маъноларининг баёни ва усулларидан ҳам хабардорлар.»

У кишим риёзиёт (математика) фанининг барча тармоқларини мукаммал эгаллаган ва шундай жиддий маҳорат кўрсатганларки, ҳар қандай сонни тезлик билан қўшиш ва кўпайтириш иқтидорига эга бўлганлар. Инсон бино бўлганидан бери шу кунгача ҳали ҳеч кимса у қадар аниқ ва тез ҳисоблай олмаган. Улуғбек Самарқанд, Бухоро ва Ғиждувонда учта мадраса барпо этди.

Самарқанддаги мадраса қурилиши 1417 йили бошланиб, уч йилда қуриб биткazилади. Тез орада Улуғбек мадрасага мударрис ва олимларни тўплай бошлайди ва шу тариқа унинг фалакиётшунослик мактаби шаклланади. Бу мактабнинг асосий мударрислари илмий ишларга қулай шароит ва паноҳ излаб Темур давридаёқ Самарқандга келган Тафтазоний, Мавлано Аҳмад ва Қозизода Румий каби олимлар эди. Қозизоданинг маслаҳати билан Улуғбек отасининг мулки Хуросоннинг Кошон шаҳридан Ғиёсиддин Жамшид Кошийни чақиртирди. Шундай қилиб Мовароуннаҳрнинг турли шаҳарларидан ва Хуросондан тўпланган олимларнинг сони 1417 йилга келиб 100 дан ортиб кетди. Улар орасида адиблар, муаррихлар, ҳаттотлар, рассомлар, меъморлар бор эди. Лекин юлдузшунослик ва риёзиёт соҳасидаги олимлар шарафлироқ ва обрўлироқ эди. Улар орасида Қозизода билан Коший энг салобатли ва нуфузли эдилар.

1420 йили Самарқанд мадрасасининг тантанали очилиши бўлди. Восифийнинг ёзишича, биринчи мударрис этиб Мавлано Муҳаммад Ҳавофий тайинланади.

Самарқанд мадрасаси ва илмий тўгараги Шарқ маданияти ва фани тарихида ниҳоят улкан аҳамият касб этди, мамлакат равнақига катта таъсир кўрсатди. Бу ерда кўплаб буюк сиймолар шаклланди. Жумладан, Хуросоннинг Жом шаҳрида 1414 йили туғилган бўлажак улкан шоир Жомий ҳам Самарқанд мадрасасида таҳсил кўрди. У бу ерда Қозизода, Улуғбек ва Али Қушчи каби улкан олимларнинг маърузаларини эшитди ва уларнинг тарбиясида бўлди.

Шуни ҳам айтиш керакки, мусулмон мамлакатларида ва умуман ислом маданиятида аниқ фанлар, айниқса фалакиётшунослик ва риёзиёт муҳим ўрин тутади. Чунки мусулмон киши қаерда бўлишидан қатъий назар, эрта тонгдан оқшомга қадар унинг учун беш вақт номоз фарздир. Номоз юзни қиблага — Маккадаги Каъба йўналишига қараб ўқилади. Номознинг вақтлари эса ҳар жуғрофий кенгликда ҳам Қуёшнинг ердан баландлигига қараб белгиланади. Ундан ташқари исломда қабул қилинган ҳижрий йил ҳисоби 354 кунни ташкил қилувчи 12 ойдан иборат бўлиб, янги ой — ҳилолни масжид минорасидан ёки расадхона тепасидан кўз билан кўриб аниқланган. Шунинг учун мусулмон кишининг ҳаёти фалакиётшунослик, риёзат, жуғрофия, ҳунармандчилик ва меъморчиликка алоқадор қуйидаги масалаларни ҳал қилиш билан боғлиқ бўлган. Шунинг учун Улуғбек ўз атрофига турли илм ва ҳунар намояндаларини тўплаган.

Исломдаги энг аввалги юлдузлар ҳақидаги асарлар «Зиж» деб аталиб, улар асосан жадваллардан иборат бўлган. Улуғбекдан аввал ёзилган энг мукаммал зижлар Берунийнинг «Қонуни Масъудий»си ва Насриддин Тусийнинг 1256 йили ёзиб, Хулашхонга тақдим этган «Зижи Элхоний» асари эди. XV аср бошларида ёзилиб, Шоҳрухга аталган Кошийнинг «Зижи Ҳоқоний» асари асосан хитой ва мўғул анъаналарига асосланган бўлиб, илмий жиҳатдан айтарлик баҳода эмас эди. Мовароуннаҳрда эса мўғул истилосидан кейин бирорта зиж ёзилмаган эди. Ана шу сабабларга кўра, Улуғбек энг аввало юлдузлар ҳақидаги илмни йўлга қўйишга интилди. Бунинг учун расадхона барпо этиш керак эди. Бу ҳақда Абутоҳирхўжа бундай хабар қилади:

«Мадрасага асос солинганидан тўрт йил кейин мирзо Улуғбек Қозизода Румий, Мавлоно Ғиёсиддин Жамшид ва Мавлоно Мўйиниддин Кошонийлар билан маслаҳатлашиб, Кўҳак тепалигида Оби Раҳмат ариғининг бўйида расадхона биносини қурдиради. Унинг атрофида эса баланд ҳужралар барпо этади».

Расадхона қурилиши 1420 йилдан 1429 йилгача давом этади ва битиши билан фалакиёт кузатишлари бошланиб кетди. Расадхона билан мадрасанинг биргаликда фаолияти Улуғбек илмий мактабида юлдуз илми ва риёзиётни ўрта асрлар даврида энг юқори поғонага кўтарди.

Давлат ишлари билан боғлиқ бўлган юриш-кўчишлар, расадхонадаги кузатишлар ва мадрасадаги дарслар, илмий ишларга умумий раҳбарлик қилиш ҳам Улуғбекнинг кўп вақтини оларди. Шунинг учун бўлса керак унинг қаламига мансуб бўлган илмий асарлар сон жиҳатдан кўп эмас.

Улуғбек меросининг энг асосийси, маълум ва машҳури унинг «Зиж»и бўлиб бу асар «Зижи Улуғбек», «Зижи жадиди Гурагоний» деб ҳам аталади. Бундан ташқари унинг қаламига мансуб риёзиёт асари — «Бир даража синусини аниқлаш ҳақида рисола», юлдузларга бағишланган «Рисолайи Улуғбек» (ягона нусхаси Ҳиндистонда Алигарҳ университети кутубхонасида сақланади) ва тарихга доир «Тарихи арбаъ улус» асаридир.

Улуғбек «Зиж»и ўз таркибига кўра VII—IX асрларда бошланган юлдузшунослик анъанасини давом эттирса-да, илмий поғонаси уларга нисбатан беқиёс баланд.

Бу асар муқаддима ва тўрт китобдан иборат. Муқаддиманинг бошида Қуръондан юлдузлар ва сайёраларга тааллуқли оятлар келтирилади. Улуғбек бу билан юлдузларни кузатиш зарурлигини ғоявий асосламоқчи бўлади. Муқаддиманинг кейинги қисмида Улуғбек ушбу сўзларни битган:

«Сўнг, парвардигор бандаларининг фақиру ҳақири, улардан Оллога энг интилувчиси Улуғбек ибни Шоҳрух ибни Темур Гўрагон бунда дейди»... Бу сўзлардан кўринадики, «Зиж»нинг муаллифи Улуғбекнинг ўзи бўлган. Бироқ бу ишда унга ёрдам берганларни Улуғбек қуйидаги сўзлар билан одилона тақдирлайди:

«Ишнинг бошланиши олимлар алломаси, камолот ва ҳикмат байроғин ўрнатган, таҳлил ва таҳқиқ маслакида бўлган Қозизода Румий деган шуҳрат қозонмиш жанобн ҳазрат Мавлано Салоҳ ал-милла ваддин Мусонинг унга раҳмат ва ғафронлар бўлсун ва ҳазрат Мавлоно Аъзам оламдаги ҳукумасарнинг ифтихори, қадимги билимларда муккаммал, мушкулотларини ҳал этувчи Мавлоно Ғиёс ал-милла вад-дин Жамшид, Оллоҳ таоло унинг қабрини салқин қилсун, иккисининг қўллаши ва ёрдамида бўлди...

Аҳвол бошида ҳазрат Мавлоно марҳум Ғиёсиддин Жамшид: «Ажибу дочи Оллоҳ» чақириғини эшитиб, тоат билан ижобат этди ва бу жаҳон дорулғурурдан у жаҳон дорулсururга риҳлат этди. Иш асносида, ҳали бу муҳим асар бажарилиб тугатилмасдан, ҳазрат устоз Қозизода, Оллоҳ таоло уни раҳмат қилсин, парвардигор раҳматига пайваста бўлди.

Бироқ фарзанди аржуманд Али ибни Муҳаммад Қушчи болалик йилларидан фанлар соҳасида илғорлаб боради. Умид ва ишонч комилки, унинг шуҳрати иншо Аллоҳ, яқин замон ва тез онларда жаҳон атрофлари ва мамлакатларга тарқалади. Ваабу муҳим китоб тамомила ёзилиб бўлди. Юлдузларнинг сифатларидан кузатилган барча нарсалар имтиҳон қилиниб, бу китобга киритилиб собит этилди».

Бу келтирилган парчадан кўринадики, Қозизода Улуғбекнинг устози бўлган ва «Зиж»нинг маълум қисми унинг иштирокида ёзилган. Бундан яна шу нарса кўринадики, Улуғбек Самарқанддаги яна бир йирик олим Жамшид Кошийни эслайди, балки унинг ёши Румийдан катта бўлгани учун Мавлоно Аъзам дейиш билан чекланади. Ҳақиқатан ҳам у кишим Самарқандга 1416 йили, яъни Улуғбек 22 яшар — навқирон йигит ва олим сифатида етишиб бўлган паллада келади. Бу даврда у Улуғбекка фақат айрим умумий масалаларда тажрибалироқ маслаҳатчи бўлиши мумкин эди. Ундан ташқари Коший «Зиж»нинг ёзилишида жуда кам иштирок этади, чунки у «аҳволнинг бошида» яъни расадхонадаги кузатишлар бошланиши биланоқ вафот этди. Бироқ фан тарихидан шу нарса маълумки, Коший «Зиж»нинг назарий қисмини араб тилига таржима этган ва ҳозир бу таржиманинг нусхалари мавжуд. Демак бундан кўринадики, Улуғбек аввал «Зиж»нинг назарий қисмини ёзган, сўнг жадвалий қисми узоқ кузатишлар натижасида тузилган. Коший эса назарий қисм ёзилиши билан уни арабчага ағдарган ва жадваллар устида ишлар бошланиши билан оламдан ўтган.

Яна бир диққатга сазовор нарса, бу Улуғбек Али Қушчини «Фарзанди аржуманд» дейишидир. Аслида Али Қушчи унинг фарзанди эмас эди. Лекин у Улуғбекнинг шогирди бўлиб, илм соҳасида устозига Абдуллатиф ва Абдулазизлардан, яъни ўз фарзандларидан ҳам содиқ ва вафодор эди. Шунинг учун ҳам Улуғбек унга ўз ўғлидек қарар ва унинг ёрдами билан «Зиж»ни охирига етказди.

«Зиж»нинг мазмунига келсак асарнинг биринчи китоби етти бобдан иборат бўлиб, у эралар ва тақвим масалаларига бағишланган. Бу бобларда исломда қўлланиладиган асосий эра ҳижрий эраси, сурёний-юноний эраси, «жалолий» эраси, хитой ва уйғур эраси, форсий-қадимий эраси ва бу эраларда келтирилган саналарни бирдан бирига мослаштириб кўчириш ҳамда бу эралардаги машҳур кунлар ҳақида баҳс юритилади. Бундан ташқари унда туркий мучал йиллари ҳақида ҳам муфассал маълумотлар берилган.

Иккинчи китоб 22 бобдан иборат. У асосан риёзат ва фазовий қатлам масалаларига бағишланган бўлиб, иккинчи ва учинчи бобларда ўрта асрлар учун энг аниқ бўлган синуслар ва тангенслар, экликтиканинг осмон экваторига оғиш бурчагининг миқдорини келтиради. Бу ҳақда у шундай дейди: «Бизнинг кузатишимизча, энг катта оғиш (яъни экликтиканинг осмон экваторига оғиши) бурчагини йигирма уч даража, ўттиз дақиқа сониялигини топдик». Улуғбек топган бу миқдор ўрта асрлар даври учун кўп аниқ эди. Шуни ҳам айтиш керакки, бу бурчакнинг миқдори барча давр астрономлари учун катта аҳамиятга эга бўлиб, ёритгичлар ва яшаш жойларининг аниқ нуқталарини топиш шу бурчак миқдорига боғлиқ эди.

«Зиж»нинг учинчи китоби ўн уч бобдан иборат бўлиб, фақат астрономия масалаларига бағишланган. Бунда Қуёш, Ой ва беш сайёранинг ҳаракатлари ҳақида баҳс юритилади. Унинг жадваллари орасида энг аҳамиятлиси 13-бобда келтирилган ва «Турғун юлдузларнинг узунлама ва кенглама бўйича ҳолатларини аниқлаш» деб номланган юлдузлар жадвалидир. Улуғбек «Зиж»инннг бошқа зижлардан фарқини кўрсатиш учун шу ерда мазкур жадвал бошидаги унинг сўзларини келтирамиз. У айтади:

«Птолемейгача бўлган фалакиётшунослар бир минг йигирма икки-юлдузнинг ҳолатини аниқладилар. Птолемей эса уларга олтита катталик бўйича тартиб бериб, ўз «Алмажиший»сида келтирди. Уларнинг энг каттаси — биринчи катталикда, энг кичиги эса олтита катталикдадир. Ҳар бир катталикни у уч қисмга ажратди. Уларни бир-биридан фарқ қилиш учун саккиз юлдуз туркумига жойлаштирди. Уларнинг йигирма биттаси фалакул буруждан шимолда, ўн иккитаси фалакул буружда ва ўн бештаси фалакул буруждан жанубда жойлашади. Бу юлдузлардан айримлари шу юлдуз туркумларининг ўзида, айримлари эса туркумдан ташқарида жойлашади.

Абдураҳмон Сўфий турғун юлдузларни аниқлаш тўғрисида махсус китоб ёзган, барча олимлар унга мурожаат қиладилар ва уни қабул этадилар.

Биз эса юлдузларнинг осмондаги ҳолатини кузатишимизда Абдураҳмоннинг китобига асосланардик. Бироқ ўзимиз кузатганимиздан кейин баъзи юлдузларнинг ҳолати унинг китобига мос келмаслигини аниқладик. Аллоҳ бизнинг кузатишларимизга таовун берганидан сўнг бу юлдузлар ва бошқа юлдузларнинг ҳолатлари Абдураҳмоннинг айтганига зид эканлигининг шоҳиди бўлдик. Бу юлдузларни ўз кузатишимизга мос келган ҳолда куррага жойлаштириб кузатганимизда ҳеч зид келмаганлиги маълум бўлди. Бунга ишончимиз комил. Барча юлдуз туркумларидаги юлдузларни кузатдик, бундан йигирма етти юлдуз мустасно, чунки уларнинг жанубий масофаларини катталиги туфайли улар Самарқандда кўринмасди. Самарқандда кўринмайдиган юлдузлар-юлдузлар; ўн биттаси Қентаврус («Кентавр») туркумидан, саккизтаси Сафина («Кема») туркумидан — булар 36 юлдуздан 41 ва 44, 45 юлдузлар; ўн биттаси Қентаврус «Кетнавр») туркумидан булар 27-юлдуз охиригача ва яна битта Сабъ («Ҳайвон») юлдуз туркумидан — бу 10-юлдуз.

Шу йигирма етти юлдузни биз китобимизга Абдураҳмон Сўфий санаси билан келтирамиз. Қолган саккиз юлдуз ҳақида Абдураҳмон Сўфий ўз китобида уларни Птолемей кўрган ерда ҳеч қандай юлдуз топмаганлигини айтган. Биз ҳам ҳар қанча ҳаракат қилсак-да ўша жойларда ҳеч қандай юлдузни топмадик. Шунинг учун ҳам у саккиз юлдузни бу китобимизда келтирмаймиз. Бу юлдузлар Мумсик алаинна («Жилов ушловчи»)нинг 14 ва Суббънинг 11-юлдузи ва Ҳутдан ташқарида жанубдаги олтита юлдуздир».

Келтирилган парчадан кўринадики, Улуғбекнинг юлдузлар жадвали ўрта асрлар давридаги энг нодир ва мукаммал жадвал бўлган. Бу парча Улуғбек расадхонасида юлдузлар глобуси ясалган, деган хулосага ҳам олиб келади.

«Зиж»нинг охири — тўртинчи китоби фақат икки бобдан иборат ва у асосан илми нужумга бағишланган.

«Зиж» ўрта асрлардаги энг мукаммал асар бўлиб, тезда Улуғбек замондошларининг диққатини ўзига жалб этди. Энг аввал бу асар Самарқандда тўпланган олимлар ижодига катта таъсир кўрсатди. «Зиж»да ҳеч қандай назарий дастурлар баён этилмайди ва теоремалар исботланмайди, балки назарий мавқеъдаги жумлалар қоида тарзида баён қилинади. Шунингдек, муҳим аҳамиятга эга бўлган миқдорлар ва параметрлар «биз шундай топдик» деган ибора билан ҳисобсиз ва исботсиз келтирилади. «Зиж»ни ўрганиш шуни кўрсатадики, у фақат амалий қўлланишга мўлжалланган бўлиб, назарий масалаларни баён этишни Улуғбек олдига мақсад қилиб қўймаган. Шунинг учун бўлса керак, «Зиж»ни биринчи бўлиб Самарқанд олимлари, хусусан Али Қушчи шарҳлайди. Ундан кейинги шарҳлашни Мирим Чалобий ва Ҳусайн Биржандийлар ёзишди.

1449 йили Улуғбекнинг фожиали ҳалокатидан сўнг барча олимлар аста-секин Яқин ва Ўрта Шарқ мамлакатлари бўйлаб тарқалиб кетдилар. Улар ўзлари борган ерларга «Зиж»нинг нусхаларини ҳам етказадилар. Жумладан, Али Қушчи 1473 йили Истанбулга бориб, у ерда расадхона қурди. Шу тариқа Улуғбек «Зиж»и Туркияда тарқалди ва Оврўпо мамлакатларига ҳам етиб борди.

Ҳозирги кундаги маълумотларга кўра, «Зиж»нинг 120 га яқин форс нусхаси ва 15 дан ортиқ арабий нусхаси мавжуд. Ўрта асрларда ёзилган ҳеч бир астрономик ёки риёзий асар бунчалик оммалашмаган. «Зиж» мусулмон мамлакатларининг деярли барчасида ўрганилган. Уни шарҳлаган олимлардан қуйидагиларнинг номларини эслатиш мумкин: Шамсиддин Муҳаммад ибни Абул Фатҳ ас-Сўфий ал-Мисрий, Мирим Чалобий, Ҳусайн Биржандий, Ғиёсиддин Шерозий.

«Зиж» асари айниқса Ҳиндистон олимларига кучли таъсир кўрсатди. Самарқанд олимларининг илмий анъаналарини Ҳиндистонга Бобурнинг ўзи етказган деган маълумот бор. Бобурнинг ворислари ўтмишдаги шоҳларга ўхшаб атрофига одамларни тўплайдилар ва уларнинг илмий изланишларига шароит яратадилар. Ҳинд олимлари кўп тарафдан Самарқанд олимларига тақлид қиладилар. Масалан, Шоҳ Жаҳон Аввал замонида Лаҳор ва Деҳлида ишлаган Фахриддин Масъуд ад-Деҳлавий «Зижи Шоҳ Жаҳоний» номли асар ёзди: ундаги мақола ва бобларнинг сони худди Улуғбек «Зиж»идагидек, жадвалларнинг ҳам кўп қисми ундан олинган. Йирик ҳинд олими Совий Жай Синх ҳам ўзининг «Зижи Муҳаммадшоҳий» номли асарини Улуғбек «Зиж»инииг завқи таъсирида ёзган.

«Зиж»нинг Ғарбий Оврўпо фанига ҳам таъсири катта бўлди. Умуман олганда Ғарбий Оврўпо Темур ва унинг фарзандларини, айниқса Улуғбекни XV асарданоқ биларди.

1638 йили Истанбулга инглиз олими ва шарқшунос, Оксфорд университетининг профессори Жўн Гривс келди. Қайтишида у ўзи билан Улуғбек «Зиж»инниг бир нусхасини Англияга олиб кетди. 1648 йили, аввал «Зиж»даги 98 юлдузнинг жадвалини, сўнгра жуғрофия жадвалини ҳам нашр этди. Икки йил ўтиб-ўтмай унинг биринчи мақоласининг лотинча таржимаси чиқди.

Яна бир инглиз олими ва шарқшунос Тўмас Ҳайд «Зиж»даги турғун юлдузлар жадвалини 1665 йили форсча ва лотинча нашр этди. Шуниси диққатга сазоворки, Ҳайд Гривснинг ишларидан бутунлай бехабар эди. Демак, «Зиж»нинг нусхалари қандайдир йўл билан унга ҳам етиб келган.

Ҳайднинг нашридан 15 йил кейин поляк олими Ян Гевелий Данияда «Зиж»нинг айрим жадвалларини эълон қилди. Француз шарқшуноси Л. А. Сейдио тўрттала мақола олдидаги сўз бошлари ва муқаддимасининг французча таржимасини 1847—1853 йиллар нашр этди. Ниҳоят америкалик олим Э. Б. Нобл 1917 йили «Зиж»нинг Англия кутубхоналарида сақланадиган йигирма саккиз қўлёзмаси асосида юлдуз жадвалининг инглизча таржимасини амалга оширди.

Шундай бўлишига қарамай, «Зиж» умуман олганда тўлиқ равишда ўрганилмаган ва бирор замонавий тилга тўла таржима этилмаган. Шу боис ҳозирда Улуғбекнинг 1994 йили нишонланадиган 600 йиллик мавлуди муносабати билан камина томонидан унинг шоҳ асарининг тўлиқ русча таржимасини мукаммал изоҳлар билан нашрга тайёрлаш ниҳоясига етказилаётир.

Ашраф АҲМЕДОВ,
ЎзССР ФА Шарқшунослик институтининг бўлим мудири, тарих фанлари доктори.

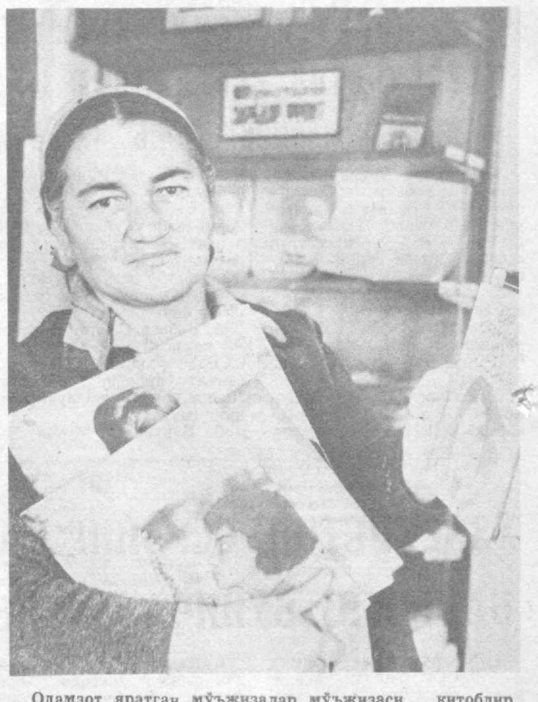

Одамзот яратган мўъжизалар мўъжизаси китобдир. У қалбни эзгулик нурлари билан ёритади. Инсонни юксакликка кўтаради, ақлини чархлайди. Кишиларни маънавий камолатга етаклашда кутубхоначиларнинг хизмати беқиёсдир. Буни қалбдан ҳис этиб меҳнат қилаётган маърифат тарқатувчилардан бири Жомбой ноҳиясидаги марказлашган кутубхона филиали мудираси Мубарро Усмоновадир. Унинг беминнат хизматидан «Партия XXII съезди» жамоа хўжалиги пахтакорлари беҳад мамнун бўлишмоқда.

СУРАТДА: зиёкор М. УСМОНОВА.

Ғ. АЛИЕВ олган сурат.

МАДАНИЯТ ЖАБҲАСИДА

ЯНГРА, ДОИРА...

Андижон вилоятида ўтказилган «Зарб-91» кўрик-танловининг иштирокчилари «Энг яхши ижодий жамоа» ва «Энг яхши доиракаш» номи учун мусобақалашдилар. Мусиқий беллашув Ўзбекистон халқ артисти, машҳур доирачи Олим Комилов хотирасига бағишлаб ўтказилди.

Ўз ижро маҳоратини намойиш қилиш ва куч синашиш учун Андижонга вилоятнинг турли бурчакларидан ҳамда қўшни Қирғизистондан жамоалар ва халқ истеъдодлари келишди.

Ижодий жамоалар орасида биринчиликни Комилжон Ҳакимов раҳбарлигидаги «Ўзбекистон оҳанглари» ёш доирачилар ансамбли олди. Яккахон ижрочилар орасида эса бир йўла тўрт нафар ёш истеъдод соҳиби — Юсуфжон Юнусов, Олим Ҳакимов, Ҳусниддин Баҳромов, Хотирахон Тешабоевалар ғолиб чиқишди.

ЁШ ИСТЕЪДОДЛАР

Урганч санъат мактаби талабалари ижрочи созандаларнинг илк бор Киевда ўтказилаётган «Ёш санъат устаси» республикалараро фестивалига таклиф қилиндилар. Бу кўрикда бизнинг ўлкамиздан скрипкачи Мадат Худойберганов (В. Магай синфи), трубачи Баҳром Ёқубов (М. Собиров синфи), кларнетчи Ўткир Рўзматов (Р. Иброҳимов синфи)лар қатнашдилар.

Ёш ижрочилар Украинадаги мусиқа мактабларида, бастакорлар уйида бўлиб ўтган барча концертларда иштирок этиб, тингловчилар олқишига сазовор бўлдилар. Болаларни конкурс ғолибларининг «Болалик мусиқаси» якунловчи катта-концертига қўшишлари уларнинг муваффақиятидан далолатдир. Бу Хоразм вакилларининг бутуниттифоқ саҳнасига илк бор чиқиши бўлди.

Бу йил «Хоразм санъат» мактаби ўқувчилари учун омадли йил бўлди. Мактабнинг беш нафар тарбияланувчилари Бухорода бўлиб ўтган конкурс совриндори бўлди. Улар Самарқандда ўтказилган М. Ашрафий номли республика конкурсида муваффақиятли қатнашдилар. Икки иштирокчи — Лариса Цай билан Хосият Матёқубова Ўзбекистон Маданият вазирлигининг фахрий ёрлиқлари билан мукофотланди.

(ЎзТАГ).

БОҒДА САЙИЛ

Нарпай районн марказидаги истироҳат боғида халқ сайли бўлиб ўтди. Бу тадбирни ўтказишда район Кенгаши раиси М. Тошматов ва «Пахтакор овози» рўзномаси муҳаррири Т. Тошмуродов ташаббускорлик кўрсатдилар.

Тантана давомида рўзнома, ойнома ва китоблар савдоси ташкил этилди. Айниқса, спорт мусобақалари қизғин беллашувларга бой бўлди. Мирбозор қўрғончасидан Оқтош шаҳригача бўлган 10 километрлик масофага ўтказилган велосипедчилар пойгаси, оммавий югуриш баҳслари меҳнат аҳлида яхши таассурот қолдирди. Сайил ниҳоясида ғолиблар эсдалик совғалари билан тақдирландилар.

А. АЛИҚУЛОВ.

Шунақаси ҳам бўлади

МАКОНИНИ ТАРК ЭТОЛМАДИ

Ушбу воқеа «Шербулоқ» давлат хўжалигининг (Наманган райони) адир ерларида бўлиб ўтди. Яхшиси, бунинг жонли гувоҳи Содиқбой Абдуллаевнинг ўзидан эшитайлик.

— Қир бағрида икки йилдан бери деҳқончилик қиламиз. Бир куни майдонлар оралаб юриб, чамаси икки метрча келадиган олачипор илонга кўзим тушди. Фарзандларим беҳосдан кўриб қолсалар, фалокат бўлишини сездим-у, уни яхшиликча ҳайдаб, қўшни қир ортига ўтказиб юбордим. Лекин орадан бир ҳафта ўтар-ўтмас илонни экинзорда учратдим. Яна аввалгидай қир ошириб келдим.

Кўп ўтмай у яна «ташриф» буюрди. Эртанги экинларни йиғиштириб, ерларни кузги сабзи экишга кафтдек текисладик. Қир бағридаги экинзор мана-ман деб кўзга ташланиб турарди. Бирдан сабзи экишга чоғлаб қўйилган майдонда чанг кўтарилди. Лекин қилт этган шамол йўқ. Ажабланиб аста олдинга юрарканман, экин майдонида гир айланиб бир нарсага ҳамла қилаётган тулкини кўриб қолдим. Қадамимни тезлатдим. Не кўз билан кўрайки, у мен ҳар куни қир ошириб келаётган илон билан жанг қиларди. Олачипор илон бошини ярим метр кўтариб олган. Тулки мушукдай хириллаб, унга ташланди-да, бошининг бир қаричча пастроғидан тишлади. Ҳолдан тойган илон қаршилик кўрсатолмай қолди...

А. ХОЛМИРЗАЕВ.

ФУТБОЛ

ПЕШҚАДАМЛАР САФИДА

Мамлакат чемпионатининг биринчи гуруҳида навбатдаги учрашувлар бўлиб ўтди. Ўн бир ўйинда дарвозаларга 19 та тўп киритилди. Шулардан 13 таси майдон эгалари, 6 таси меҳмонлар ҳисобига ёзилди. 6 учрашувда мезбонлар ғолиб чиқдилар. Бир ўйинда меҳмонларнинг қўли баланд келди. Тўрт учрашувда кучлар тенг келиб, рақиблар очкони бўлишиб олдилар.

Биринчи гуруҳда илк бор республикамиз шарафини ҳимоя қилаётган Наманганнинг «Навбаҳор» ва Фарғонанинг «Нефтяник» жамоалари сафарда ўйнадилар. Жумладан, «Нефтяник» Бокуда маҳаллий «Нефтчи» жамоасининг меҳмони бўлиб, рақиблар дарвозасига жавобсиз иккита тўп йўллади. Мазкур ғалабадан сўнг фарғоналиклар тўплаган очко 7 тага етди. «Нефтяник» шу кунгача 7 учрашув ўтказиб, унинг 3 тасида ғалаба қозонди. Бир ўйинда дуранг натижага эришиб, уч учрашувда имкониятни бой берди.

Айниқса «Навбаҳор» ўз мухлисларини хушнуд этаяпти. Наманганликлар бундан олдинги турда Бокуда зафар қучган эдилар. Сўнгра улар Сухумида маҳаллий динамочиларнинг меҳмони бўлдилар. Қизиқарли ўтган учрашувда томонлар қанчалик ҳаракат қилмасинлар, дарвозалар дахлсиз қолди. Шундай қилиб, «Навбаҳор» сафардаги икки учрашувда 3 очко тўплаб, пешқадамлар сафидаги мавқеини яхшилаб олди.

Ўтган турдаги энг йирик ҳисоб Свердловскда қайд этилди. Воронежнинг «Факел» жамоаси билан учрашган маҳаллий «Уралмаш» ҳужумкор ўйин намойиш этиб, 3:0 ҳисобида ғолиб чиқди. «Ротор» (Волгоград) — «Динамо» (Ставрополь) ўйинида 3:1 ҳисоби қайд этилди. Бунда омад майдон эгалари томонида бўлди.

Ўйинлар жадвалида пешқадамлик қилаётган Тираспольнинг «Тилигул» жамоаси Ростовда «Ростсельмаш» билан куч синашди. Бу учрашувда ҳисоб очилмади. «Қайрат» биринчиликдаги иккинчи ғалабани қўлга киритди. Олмаоталик футболчилар Абовяннинг «Котайк» жамоасини 2:1 ҳисобида мағлубиятга учратдилар.

Бошқа учрашувлар қуйидаги натижаларни берди: «Локомотив» (Нижний-Новгород) — «Шинник» (Ярославль) — 2:1, «Геолог» (Тюмень) — «Текстильщик» (Камишин) — 1:0, «Зенит» (Ленинград) — «Буковина» (Черновци) — 0:0, «Пардаугава» (Рига) — «Зимбрул» (Кишинев) — 1:0, «Кубань» (Краснодар) — «Таврия» (Симферополь) — 1:1.

Ўйинлар жадвали

	Ў	Т	О
«Тилигул»	8	10-5	12
«Ротор»	7	12-5	11
«Буковина»	8	9-4	10
«Навбаҳор»	7	6-1	10
«Таврия»	8	12-14	10
«Текстильщик»	8	11-8	9
«Ростсельмаш»	7	8-3	9
«Зенит»	8	6-4	9
«Динамо» Сх	8	4-2	9
«Уралмаш»	8	12-7	8
«Локомотив»	7	7-6	8
«Геолог»	8	7-8	8
«Нефтяник»	7	7-7	7
«Қайрат»	7	4-4	7
«Зимбрул»	8	4-5	6
«Нефтчи»	7	4-8	6
«Шинник»	7	8-14	5
«Динамо» Ст	8	6-8	5
«Факел»	8	3-9	5
«Котайк»	7	4-10	4
«Пардаугава»	8	3-10	4
«Кубань»	7	4-9	3

Навбатдаги тур учрашувлари 17 майда ўтказилади. Шу куни «Навбаҳор» «Геолог»ни, «Нефтяник» эса «Уралмаш»ни қабул қилади.

Муҳаррир Н. ЁҚУБОВ.

БУЮРТМА № 5366. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Босишга топшириш вақти 20.30. Босишга топширилди— 22.45. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12